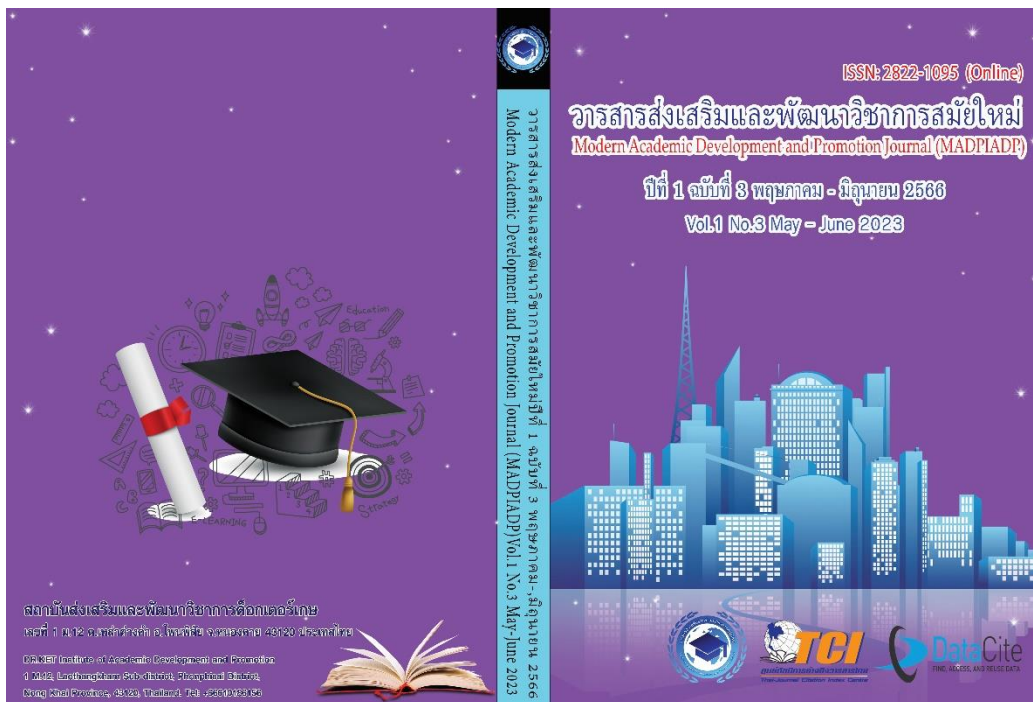

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

Modern Academic Development and Promotion Journal

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2566)

Vol 1 No.3 (May - June 2023)

ISSN : 2822-1095 (Online)

_ * ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความหนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดีออกเตอร์เกซ เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 082-9356452

E-mail : journalacademicpromotion@gmail.com

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=Ex2SJ-8AAAAJ&hl=th>

บรรณาธิการ

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโสธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ภูษิต ปุณัณรมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแกน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

พระนัสชนะ ส่างช้าง, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาฐิติวัตร หนั่นกิจ, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระครูธรรมศุท, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

วรรณภา บุปผาโสภา

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานักวิชาการต้อกเตอร์เกษ

 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา บุปผาโสภา

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

 ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

 พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

 ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2566 มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 3 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 1 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ ขอขอบคุณผู้นิพนธ์บทความ ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ง)

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	1-12
---	------

A RELATIONSHIPS BETWEEN THE FOUR SANGAHAVATTHU WITH EFFICIENCY OF
PERSONEL MANAGEMENT OF KHONKAEN PROVINCE ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION

ตริยณกรัท เสาวรา

ความรู้เบื้องต้นทางรัฐประศาสนศาสตร์	13-34
-------------------------------------	-------

BASIC KNOWLEDGE OF PUBLIC ADMINISTRATION

พระมหาจำนงค์ ผมไผ

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	35-46
-------------------------------------	-------

POLITICS AND GOVERNANCE IN DEMOCRACY

สมภพ ระงับทุกข์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	47-70
-----------------------	-------

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงาน บุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*

A RELATIONSHIPS BETWEEN THE FOUR SANGAHAVATTHU WITH EFFICIENCY OF PERSONEL MANAGEMENT OF KHONKAEN PROVINCE ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ตรัยณกรัท เสาวรา

Tainapart Sawara

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: amanichai2535@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 พฤษภาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 26 มิถุนายน 2566; วันตอบรับบทความ : 26 มิถุนายน 2566

Received 19 May 2023; Revised 26 June 2023; Accepted 26 June 2023

บทคัดย่อ

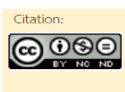
การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่าง 231 ฉบับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

* ตรัยณกรัท เสาวรา. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 1(3), 1-12.

Tainapart Sawara. (2023). A Relationships Between the Four Sangahavatthu with Efficiency of Personnel Management of Khonkaen Province Administrative Organization. Modern Academic Development and Promotion Journal. 1(3), 1-12.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2023.19>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1. การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.82$) 4. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการนำ หลักนิติธรรม จริยธรรมมากำหนดใช้เป็น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน

คำสำคัญ: หลักสังคหวัตถุ 4, ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล

Abstract

The objective of this research aims : 1) to study a behave according to the four Sangahavatthu of executive 2) to study the efficiency of personel management 3) to study the relationship between four Sangahavatthu and effective personnel management 4) to study the development of effective personnel management by four Sangahavatthu, a quantitative research. Data were collected using a questionnaire with a sample of 231. The statistics used were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results showed that: 1. A behave according to the four Sangahavatthu of executive, overall high level, Considering the high level in all aspects. 2. Effective Personnel Management, overall high level, Considering the high level in all aspects. 3. The analysis of the relationship between behave according to the four Sangahavatthu and effective personnel management, overall the are correlation coefficient is very high ($r = 0.82$). Then according to

the hypothesis. 4. The development of effective personnel management according four Sangahavatthu of the Khon Kaen Province administrative organization. Policymakers should encourage personel to bring four Sangahavatthu objects used in the management and operation system. Coupled with the Legal State, the ethical mount is a rules, regulations valid clear and fair for to be accepted of the people.

Keywords: Four Sangahavatthu, Efficiency of Personel Management

บทนำ

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ถือเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของประเทศไทยมีการกิจกรรมครอบคลุมพื้นที่ขนาดใหญ่และหลากหลาย ทั้งได้กำหนดอำนาจในการออกคำสั่งต่างๆ ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุแต่งตั้ง การย้าย การโอน การรับโอน การเลื่อนระดับ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการการ อุทธรณ์ และการร้องทุกข์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล หลักการนี้จะเป็นเรื่องที่ประสงค์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโอกาสในการคัดเลือกบุคลากรของตนก็ตาม แต่ในทางกลับกันก็ได้ส่งผลกระทบหลายประการต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเนื่องจากในการปฏิบัติงานมีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้แต่ละบุคคลใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์กร

การบริหารงานบุคลากร เป็นเรื่องของการการจัดสรรทรัพยากรบุคคล การพัฒนาบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากรและการให้บุคลากรพ้นจากงาน กระบวนการพัฒนาความรู้และสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในองค์กร ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและยุ่งยาก ทั้งนี้เพราะตามหลักทั่วไป แม้ว่าจะมีงบประมาณอย่างเพียงพอ มีการจัดองค์การ และการบริหารงานที่ดีมีอุปกรณ์และวัสดุพร้อม ถ้าผู้ปฏิบัติงานไม่ดี ไม่มีความรู้ความสามารถ ขาดความซื่อสัตย์สุจริต และไม่

ประพุดอยู่ในระเบียบวินัยอันดีแล้วก็เป็นการยากที่การบริหารงานจะบรรลุผลสมตามความมุ่งหมาย การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นการได้มาซึ่งการพัฒนา การบำรุงดูแลรักษาบุคลากร ในตำแหน่งต่างๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นมีการเรียกร้องผลประโยชน์ในการแต่งตั้งบรรจุ พิจารณาความดีความชอบ การโยกย้าย บางหน่วยงานมีบุคลากรมากเกินไปจนความจำเป็น บางแห่งมีบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานบุคลากรมีความรู้ความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง มีการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการพิจารณาความดีความชอบ โดยไม่คำนึงถึงหลักความสามารถของบุคลากร ทำให้บุคลากรขาดขวัญกำลังใจการปฏิบัติงานตามหน้าที่ การบริหารงานบุคคลท้องถิ่นในปัจจุบันมีปัญหาในการบริหารงานเนื่องจากอำนาจในการบริหารงานบุคคล อยู่ที่ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งมาจากการเมือง เข้ามาครอบงำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติราชการประจำ มีอำนาจในการให้คุณให้โทษถ้าใช้ในทางถูกต้องก็ดี แต่ข้อเท็จจริงผู้บริหารท้องถิ่นใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ขาดระบบคุณธรรม ไม่มีการถ่วงดุลในการใช้อำนาจการบริหารงานบุคคล องค์การท้องถิ่นเกิดการทุจริตประพุดติมิชอบ ในการบริหารงานบุคคล การบรรจุ แต่งตั้ง โอน ย้าย เลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนระดับ การลงโทษทางวินัยเป็นของผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งมาจากการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัญหาของข้าราชการประจำ เพราะการใช้อำนาจที่ผ่านมาผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้ใช้อำนาจแต่เพียงผู้เดียว ไม่มีระบบถ่วงดุลและขาดระบบคุณธรรม ในการใช้อำนาจดังกล่าว (ประหยัด หงส์ทองคำ, 2548: 408)

ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนได้หลายประการที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งเป็นหลักธรรมจะทำให้คนเราอยู่กันด้วยความรัก อยู่กันด้วยความปรารถนาดีและผูกน้ำใจต่อกันไว้ได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543: 167-168) เพราะการบริหารงานบุคคลนั้นมีส่วนสำคัญในการผลักดันองค์กรให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เนื่องจากการบริหารงานบุคคลเป็นงานที่จะต้องแทรกอยู่ในทุกกิจกรรมขององค์กร และเป็นหลักประกันว่าทุกกิจกรรมขององค์กรจะสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรเกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ทุกองค์กรที่ประสบผลสำเร็จจะต้องสามารถทำให้ทุกคนในองค์กรมุ่งมั่นทำงานได้อย่างเต็มที่และสามารถปรับเปลี่ยนองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้อย่างราบรื่นโดยจำเป็นต้องอาศัยหลักกระบวนการบริหารงานบุคคลขององค์กรนั้น

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาบูรณาการใช้ในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยอรรถยาศัยความสามารถและคุณธรรม (เกษฎา ผาทอง, 2559: 167-168) ให้มีสอดคล้องกับหลักการบริหารงานบุคคลที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดไว้หรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถเสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้กำหนดเป็นนโยบายในการบริหารงานบุคคล รวมถึงการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามหลักสังคหวัตถุ 4

สมมติฐานการวิจัย

การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือหลักธรรม ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกันประกอบด้วย 1) ทาน ให้ปัน คือ ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือ ทรัพย์สิน สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยร่างกาย และชวนชวนช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาละช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาละให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550: 25)

2. แนวคิดการบริหารงานบุคคลคือการใช้คนให้ได้ผลดีที่สุดโดยใช้เวลาน้อยที่สุด สิ้นเปลืองเงินและวัสดุในการทำงานนั้นๆ น้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันคนที่เราใช้นั้นมีความสุข มีความพอใจที่จะให้ผู้บริหารใช้พอใจที่จะทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการหรืออีกนัยหนึ่งคือการบริหารให้บรรดากิจกรรมต่างๆ ของผู้ให้การศึกษาดำเนินไปด้วยดีและเกิดประโยชน์สมความมุ่งหมายของการศึกษาโดยอาศัยเทคนิคของการคัดเลือกบุคคลที่มาทำงานให้เหมาะสม และเทคนิคในการพัฒนาบุคคลที่มีอยู่แล้ว ให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์ ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้คนเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้า ได้รับผลตอบแทนเป็นที่พอใจและมีความสุขในการทำงาน (ภิญโญ สาธร, 2523: 267)

กล่าวโดยสรุป หลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นศิลปะในการสรรหาและการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในองค์การมอบหมายงาน การพัฒนาบุคคล การจ่ายค่าตอบแทน การธำรงรักษาการวางแผนและการเลื่อนตำแหน่งโดยการดำเนินการต่างๆ ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของผลผลิตหรือการ

บริการขององค์การในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งบุคคลและองค์การและสังคมโดยรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 545 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 545 คน นำมาหากกลุ่มตัวอย่างตามสูตร โดยการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548: 19) จะใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดจำนวน 231 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้ 5. ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (สุวรรี ศิริโกการภิรมย์, 2546: 140) (Likert) จำนวน 32 ข้อ โดยแบ่งคำถามการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านจัดหาทรัพยากรมนุษย์ 2. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3. ด้านการให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์ 4. ด้านการธำรงรักษาและป้องกันทรัพยากรมนุษย์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามจากหัวหน้าศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตขอนแก่น ถึง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุมัติให้แจกแบบสอบถามให้กับบุคลากรในพื้นที่

3) ทำการแจกแบบสอบถาม

4) ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว

5) ตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

2) ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อธิบายข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังกัดวัด 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3) ใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังกัดวัด 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” สรุปผลการวิจัยดังนี้

1) การปฏิบัติตนตามหลักสังกัดวัด 4 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

การปฏิบัติตนตามหลักสังกัดวัด 4 ของผู้บริหาร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09) พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทาน ($\bar{X}$ = 4.14) ด้านปิยวาจา ($\bar{X}$ = 4.11) ด้านสมานัตตตา ($\bar{X}$ = 4.08) และด้านอิตถจริยา ($\bar{X}$ = 4.05) ตามลำดับ

2) ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการให้รางวัลและด้านการบำรุงรักษาและป้องกัน ($\bar{X} = 4.07$) ด้านการพัฒนา ($\bar{X} = 4.02$) และด้านการจัดหา ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

3) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล โดยวิเคราะห์ ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยรวมอยู่ในระดับสูงและระดับสูงมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” พบประเด็นของที่สามารถนำมาเสนอเพื่อทำการอภิปรายและประกอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน พิจารณาเป็นข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาได้จัดให้มีการบรรจุบุคคลตรงตามสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษามา อีกทั้งมีการสื่อสารควาจากที่ไพเราะอ่อนหวานชวนฟัง มีการใช้คำพูดที่นุ่มนวลสละสลวย ในเวลาที่เหมาะสม นโยบายในเรื่องต่างๆ แก่บุคลากร ด้วยความจริงใจ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ ปณณธร เจริญชัยพลกษ (2552) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับคะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านอิตถจริยา อยู่ในระดับมากทั้งหมด ตามลำดับผลการศึกษา

พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านหลักสังกัด 4 ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพกับความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือด้านปิยวาจา และสมานัตตตา, อยู่ในระดับปานกลาง คือด้านทานและอัตถจริยา (ปิ่นธร เทียนชัยพฤษ, 2552)

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีการจ่ายค่าตอบแทนด้วยผลประโยชน์ต่างๆ สมเหตุสมผลและเพียงพอ ในระดับความสามารถ สร้างความสมดุลของทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าให้คงอยู่กับองค์กรอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะยาว เพื่อให้พนักงานส่วนท้องถิ่นได้รับความเป็นธรรมจากองค์กร มีโอกาสก้าวหน้า สามารถพัฒนาสถานภาพการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น โดยใช้วิธีการฝึกอบรมและพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับโครงสร้างองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ สุคนธ์รัตน์ เภาสุวรรณ (2550) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ ลูกจ้างประจำและพนักงานจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบล” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ทันท่วงทีในสถานการณ์ที่บีบคับและผลการทำงานขององค์การมีประสิทธิภาพสูงอยู่ในระดับสูง (คนธ์รัตน์ เภาสุวรรณ, 2550)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังกัด 4 กับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.82$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านทาน ($r=0.74$) ด้านปิยวาจา ($r=0.73$) และอยู่ในระดับสูงมาก 2 ด้าน คือ ด้านอัตถจริยา ($r=0.82$) และด้านสมานัตตตา ($r=0.81$)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการนำ หลักนิติธรรม จริยธรรมมากำหนดใช้ เป็น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อให้เป็นที่ ยอมรับของประชาชน ส่วน **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** คือ 1) ควรมีนโยบายใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานและพัฒนางค์กรให้เป็นระบบ 2) เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพที่ สูงขึ้น ควรที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือหลักคุณธรรมจริยธรรม มาใช้ในการ บริหารงาน 3) ควรที่จะมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา มาใช้ควบคู่กับการปฏิบัติงาน และ**ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ** คือ 1) ควรให้ ความสำคัญกับการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับที่ถูกต้องเป็นธรรมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 2) ควรออก กฎ ระเบียบที่ชัดเจนมาใช้ในการบริหารงานและส่งเสริมให้บุคลากรและประชาชนเคารพต่อ กฎระเบียบนั้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการให้บริการแก่ประชาชน 3) ต้องการให้ใช้ความ เที่ยงธรรม ความยุติธรรมในการบริหารงานมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การตรวจสอบการบริหารงาน **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** คือ 1) ในการวิจัยครั้ง ต่อไปควรเปลี่ยนกลุ่มประชากรเป็นประชาชนในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ให้กว้างมากยิ่งขึ้น จะได้เห็นถึงความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อประสิทธิภาพการ บริหารงานบุคคลเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางและให้มีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น 2) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้หลักพุทธธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล เช่น กุศลกรรมบถ 10 สาราณียธรรม 6 พรหมวิหาร 4 เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีหลักในการปฏิบัติ ตนและปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น 3) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ในองค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 4) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง หลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารงานและปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษญา ผาทอง. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาประชาธิปไตยและกระบวนการประชาธิปไตยภายใต้กระบวนการทัศน์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. *วารสารธรรมทรรศน์*, 16,(2), 268-269.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2548). การบริหารท้องถิ่น. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิ่นนธร เทียนชัยพฤกษ์. (2552). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมานุญชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 82). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- ภิญโญ สาธร. (2523). *หลักการบริหารวิธีการพัฒนาบุคคลระหว่างการบริหารราชการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุคนธ์รัตน์ เถาสวรรณ์. (2550). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ ลูกจ้างประจำและพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความรู้เบื้องต้นทางรัฐประศาสนศาสตร์*

BASIC KNOWLEDGE OF PUBLIC ADMINISTRATION

พระมหาจันงค์ ผมไผ่

Phramaha Jumnong Pompai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: jumnongkai@gmail.com

วันที่รับบทความ : 27 พฤษภาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 26 มิถุนายน 2566; วันตอบรับบทความ : 26 มิถุนายน 2566

Received 27 May 2023; Revised 26 June 2023; Accepted 26 June 2023

บทคัดย่อ

รัฐประศาสนศาสตร์ มาจากคำว่า Public Administration ในภาษาอังกฤษโดยคำว่า Public หมายถึง ข้าราชการ กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐพึงปฏิบัติส่วนคำว่า Administration หมายถึง ความพยายามในการที่จะร่วมมือกันดำเนินการในองค์การ การทราบถึงสถานภาพของวิชาเป็น สิ่งจำเป็นและเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในสาขาวิชาที่จะศึกษาอย่างลึกซึ้ง การศึกษาถึงสถานภาพของวิชาที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือการศึกษาในความเป็นศาสตร์ของสาขาวิชา ดังนั้นคำถามแรกๆ ที่มักจะเกิดขึ้นเสมอในการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ก็คือคำถามที่ว่ารัฐ ประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์หรือไม่ ทั้งนี้เพราะความเป็นศาสตร์ของสาขาวิชาหมายถึง การ เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการโดยถือว่าเป็นสิ่งที่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการใช้วิธี การศึกษาในเชิงวิทยาศาสตร์ที่สามารถอ้างอิงพิสูจน์ได้ ด้วยเหตุนี้วิชาใดที่เป็นศาสตร์จึงได้รับ

Citation:

* พระมหาจันงค์ ผมไผ่. (2566). ความรู้เบื้องต้นทางรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 1(3), 13-34.

Phramaha Jumnong Pompai. (2023). Basic Knowledge of Public Administration. Modern Academic Development and Promotion Journal, 1(2), 13-34.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2023.20>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/about/editorialTeam>

การยอมรับและเชิดชูโดยเฉพาะในยุคของความเจริญรุ่งเรืองทางวิทยาการในศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

คำสำคัญ: รัฐประศาสนศาสตร์, การบริหารงานภาครัฐ

Abstract

Public Administration comes from the word Public Administration. In English, the word Public means civil servants, various activities that the state should perform. Administration Means an effort to cooperate in the organization. Knowing the status of a subject is essential and an important starting point for a deeper understanding of the subject being studied. The study of the status of one important subject is the study of the science of the subject. So the first question The question that always comes up in the study of public administration is whether public administration is a science or not. This is because the science of the field means Recognition in academic circles is considered a systematic study. There is a scientific study method that can be referenced and proven. For this reason, any subject in science was recognized and honored, especially in the era of scientific prosperity in the 19th century onwards.

Keywords: Public Administration, Public Administration

บทนำ

การศึกษาวិชาใด ๆ ก็ตาม การทราบถึงสถานภาพของวิชาเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในสาขาวิชาที่จะศึกษาอย่างลึกซึ้งต่อไป การศึกษาถึงสถานภาพของวิชาที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือการศึกษาในความเป็นศาสตร์ (Science) ของสาขาวิชา ดังนั้นคำถามแรกๆ ที่มักจะเกิดขึ้นเสมอในการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ก็คือคำถามที่ว่ารัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์หรือไม่ ทั้งนี้เพราะความเป็นศาสตร์ของสาขาวิชาหมายถึง การเป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการโดยถือว่าเป็นสิ่งที่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการใช้วิธี

การศึกษาในเชิงวิทยาศาสตร์ที่สามารถอ้างอิงพิสูจน์ได้ ด้วยเหตุนี้วิชาใดที่เป็นศาสตร์จึงได้รับการยอมรับและเชิดชูโดยเฉพาะในยุคของความเจริญรุ่งเรืองทางวิทยาการในศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา

หากรัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ ก็หมายถึงการได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าและน่าสนใจ และเป็นการศึกษาที่ไม่มีอคติ มีค่านิยมที่เป็นกลาง ดังนั้นจึงมีนักรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนหนึ่งจึงพยายามผลักดันให้รัฐประศาสนศาสตร์มีความเป็นศาสตร์ จนก่อให้เกิดคำถามว่ารัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์จริงหรือไม่ ถ้าไม่เป็นศาสตร์แล้ว รัฐประศาสนศาสตร์เป็นอะไร รวมถึงคำถามที่ว่ารัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์แล้วได้อะไร

คำว่า “ศาสตร์” (Science) เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า “Scientia” หมายถึงองค์ความรู้ แต่ “ศาสตร์” ในความหมายที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันหมายถึงความรู้ที่ได้มาจากการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จนสร้างเป็นความรู้ขึ้นมาอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน มีการจัดระเบียบจนเป็นที่เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

ในความหมายของศาสตร์ที่หมายถึงองค์ความรู้นั้น อาจแยกได้เป็นศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure Science) และศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) ทั้งนี้โดยถือว่าศาสตร์บริสุทธิ์เป็นองค์ความรู้ที่มีความเป็นอิสระไม่ใช้องค์ความรู้จากศาสตร์อื่นโดยเน้นความเป็นปรนัย (Objectivity) ปราศจากค่านิยม มีความมั่นคงแน่นอนสอดคล้องกันในการศึกษาแต่ละครั้ง (Consistent) เป็นที่เชื่อถือได้ และมีความสามารถในการทำนาย ทั้งนี้ ศาสตร์มีกฎเกณฑ์หรือ Criteria อยู่ 5 ข้อ คือ

1. ศาสตร์ต้องเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ (Intersubjective Testability) ทั้งคำจำกัดความ กฎ รวมทั้งคำอธิบายต่างๆ ที่มีการกล่าวอ้าง โดยจะต้องมีหลักฐานในการพิสูจน์ได้
2. ต้องเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ (Reliability) ให้ความสนใจกับสิ่งที่จริง
3. ศาสตร์ต้องเป็นสิ่งที่มีความชัดเจน (Definiteness) และมีความแม่นยำ (Precision)
4. ศาสตร์ต้องเป็นสิ่งที่ เป็นระบบ (Coherence or Systematic character) รวมทั้งง่ายต่อความเข้าใจ
5. ศาสตร์ต้องมีความครอบคลุม (Comprehensiveness or Scope) ที่สามารถให้การอธิบายได้สูงสุด

ในขณะที่ศาสตร์ประยุกต์ เป็นองค์ความรู้ที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้จากศาสตร์บริสุทธิ์เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยเหตุที่เน้นการนำไปใช้กับมนุษย์และสังคม

มนุษย์ กฎเกณฑ์บางอย่างจากศาสตร์บริสุทธิ์อาจไม่ถูกนำมาใช้ในการประเมินศาสตร์ประยุกต์ เช่น ความสามารถในการทำนาย หรือการปราศจากค่านิยม ศาสตร์ประยุกต์จึงมักถูกจัดว่าเป็น ศาสตร์แบบอ่อนๆ (Soft Science) หรืออาจจัดเป็นศาสตร์ประยุกต์ทางสังคม (Applied Social Sciences) เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้กับสังคมมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของปัจจัยหลายตัวที่ควบคุมไม่ได้ เช่น พฤติกรรมของมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และค่านิยม ในขณะที่นักปรัชญาเชิงศาสตร์บางท่าน (Thagard, P. R., 1998) พยายามแยกให้เห็นถึงศาสตร์แท้กับศาสตร์เทียม (Pseudoscience) เช่น โหราศาสตร์ ว่า ศาสตร์แท้จะต้องสามารถพิสูจน์ได้ มีความแน่นอนในการทำนาย เป็นข้อพิสูจน์ที่ใช้ได้ทั่วไป ในขณะที่ศาสตร์เทียมไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว

จากความหมายของศาสตร์ดังกล่าว ถ้ารัฐประศาสนศาสตร์จะเป็นศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์จะต้องมีกฎเกณฑ์ที่แน่ชัด ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการบริหารภาครัฐได้ โดยกฎเกณฑ์ที่ว่าจะต้องเป็นกฎเกณฑ์ที่ปราศจากค่านิยม ไม่ขึ้นอยู่กับความคิดความเชื่อของผู้ตีความหรือผู้ใช้กฎเกณฑ์ และจะต้องเป็นกฎที่สามารถพิสูจน์หรือทดสอบได้ นักรัฐประศาสนศาสตร์ที่พยายามจะทำให้รัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ จึงพยายามที่จะทำให้รัฐประศาสนศาสตร์มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัด

สถานภาพของทางรัฐประศาสนศาสตร์

การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ควรจะต้องมีการนำเอาความรู้จากศาสตร์สาขาอื่นๆ เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ในเรื่องของการบริหารงาน เพราะศาสตร์สาขาอื่นๆ มีความก้าวหน้าเพียงพอที่จะช่วยให้วิชารัฐประศาสนศาสตร์มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการศึกษา โดยเฉพาะเมื่อได้นำเอาความรู้จากศาสตร์ที่แตกต่างกัน เช่น วิชาเศรษฐศาสตร์บริหารธุรกิจ หรือสังคมวิทยา มาประยุกต์ใช้ก็จะทำให้ผู้ศึกษาสามารถมีข้อมูลที่มากขึ้นเพื่อทำการตัดสินใจ และหาวิธีทางที่ทำให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ได้

นักรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งหลายคงไม่มีใครกล้าละเลยคุณประโยชน์ของอดีตโดยเฉพาะ นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา มีคนเตือนให้เห็นถึงบทเรียนของประวัติศาสตร์ เพราะว่าถึงแม้จะมีเทคนิคการหาความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น แต่เทคนิคเหล่านั้นก็ต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์รวมอยู่ด้วยเสมอ มุมมองประวัติศาสตร์ เกิดจากความคิดเรื่องความต่อเนื่องของการศึกษามนุษย์ (idea of continuity in the study of man) เพราะชีวิตมนุษย์ ก็คือชีวิตของ

คนทุกคนตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันและรวมถึงอนาคต การให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องช่วยให้แยกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วกับปัจจุบันออกจากกัน มีข้อมูลเปรียบเทียบและทดสอบทฤษฎีตลอดจนมีมิติทางด้านเวลาที่ขาดหายไปจากการศึกษาในแนวพฤติกรรมกรรมการบริหารรวมทั้งมีบริบททางวัฒนธรรม กระตุ้นให้เกิดจินตนาการเพื่อแก้ปัญหาที่เผชิญ ถ้าหากว่าไม่มีมิติทางประวัติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ก็เหมือนคนเสียความทรงจำ ซึ่งอาจหาผิดซ้ำอีก

อย่างไรก็ดี การศึกษาประวัติศาสตร์นั้นมีข้อควรระวังหลายอย่าง ประการแรกไม่ควรนำค่านิยมปัจจุบันไปตัดสินอดีต เพราะเป็นเรื่องที่เปรียบเทียบกันไม่ได้ ประการที่สองการแก้ปัญหาในปัจจุบันไม่ใช่ค้นหาปัญหาที่เหมือนกันหรือค้นหามูลเหตุในอดีต แต่เพื่อเข้าใจอดีตได้ดีขึ้น เนื่องจากการเข้าใจอดีตจะช่วยให้เข้าใจว่าปัญหาในปัจจุบันเกิดมาอย่างไร ประการที่สาม ต้องระวังการยึดเหตุผลมากเกินไป เพราะจะทำให้ไม่เข้าใจความหมายและอารมณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ประการที่สี่ การศึกษาประวัติศาสตร์อาจทำให้เราได้ข้อมูลมากจนแยกไม่ออก และประการสุดท้าย ต้องไม่นำประวัติศาสตร์มาสนับสนุนฐานะเดิมเพื่อต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

ในการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วรเดช จันทรรักษ์ เห็นว่า มีศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1. วิชาวิทยาการจัดการ โดยถือเป็นวิชาที่นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์เพื่อใช้วิเคราะห์และควบคุมการทำงานให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดยเน้นเทคนิคต่างๆ เช่น (operations research) การวิเคราะห์ระบบ (systems analysis) การวิเคราะห์ข่ายงาน (network analysis) การวินิจฉัยสั่งการ (decisionmaking) เป็นต้น

2. วิชาพฤติกรรมองค์การ เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีองค์การ และมนุษย์พฤติกรรม โดยพิจารณาตัวแปร 4 ตัว ดังนี้ (1) บุคคล (2) ระบบสังคมขององค์การ (3) องค์การอุปถัมภ์ และ (4) สภาพแวดล้อม โดยมีจุดเน้นที่การศึกษาปัญหาในระบบราชการเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนาองค์การอย่างมีแบบแผน

3. วิชาการบริหารรัฐกิจเปรียบเทียบ และการบริหารการพัฒนา การบริหารรัฐกิจเปรียบเทียบ คือ การศึกษาการบริหารภาครัฐบนพื้นฐานของการเปรียบเทียบ ไม่ว่าจะเป็นด้านพฤติกรรมหรือกิจกรรมของรัฐในแง่ต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมหรือปรากฏการณ์ทางการบริหาร ในขณะที่การบริหารการพัฒนา เป็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าหรือเป็นเรื่องของการบริหารนโยบาย แผนงาน และโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการ

พัฒนา โดยเน้นการเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ ความสามารถในการวัด การมีส่วนร่วม และ ความสัมพันธ์เป็นหลัก

4. วิชาวิเคราะห์นโยบายสาธารณะโดยมีขอบข่ายในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ

1) การกำหนดนโยบาย โดยวิเคราะห์ 2 แนวทาง คือ

(1) หลักเหตุผล (rational comprehensive analysis)

(2) แบบปรับส่วน (incremental analysis)

2) การน่านโยบายไปปฏิบัติ โดยศึกษากลไกสำคัญในการทำให้นโยบายบรรลุเป้าหมาย

3) การประเมินผลนโยบาย โดยนำข้อมูลไปพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขนโยบายต่อไป

4) การวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับของนโยบาย

5. วิชาทางเลือกสาธารณะ ในความหมายอย่างกว้าง เป็นการนำหลักเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการศึกษาการวินิจฉัยสั่งการในภาครัฐ ในความหมายอย่างแคบ คือ วิชาที่มุ่งเอาความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตลาดอธิบายถึงพฤติกรรมการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในส่วนของภาครัฐ ตลอดจนมุ่งที่จะนำกลไกตลาดมาปรับปรุง เพื่อให้การตัดสินใจภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ขอบข่ายของวิชาดังกล่าว ครอบคลุมการศึกษา 3 เรื่อง คือ

1) พฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์

2) พฤติกรรมของหน่วยงานในการให้บริการสาธารณะ

3) การแสวงหาวิธีการทางการบริหาร หรือโครงสร้างที่เหมาะสมสำหรับการให้บริการสาธารณะ ความพยายามในการนำเอาศาสตร์ต่าง ๆ มาอธิบายโดยบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและทำให้เกิดความครอบคลุมทางการบริหารจึงเป็นส่วนสำคัญในการทำให้รัฐประศาสนศาสตร์มีความเป็นสหวิทยาการสูง ซึ่งลักษณะดังกล่าวสามารถอธิบายได้

ส่วนมุมมองกฎหมายมองว่า รัฐประศาสนศาสตร์เป็นกิจกรรมที่เป็นผลลัพธ์หรือส่วนขยายมาจากกฎหมาย เพราะกฎหมายเป็นการบัญญัติถึงกรอบการปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจง วูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดารัฐประศาสนศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ก็มองว่างานบริหารรัฐบาล ก็คือ การบริหารของกฎหมาย (execution of law) อย่างไรก็ดี หัวใจของมุมมองกฎหมาย คือ การมอบอำนาจให้รัฐบาลเพื่อบริหารความคิดของรัฐไปปฏิบัติ พร้อมกันนั้นก็มอบอำนาจใช้ดุลพินิจในการบริหารงาน

ในสมัยโบราณ การบริหารกระทาง่าย ๆ โดยอาศัยผู้ปกครอง 2 กลุ่ม คือ นักรบ (warriors) ที่คอยต่อสู้กับศัตรู กับคนเก็บบันทึก (recordkeepers) ต่อมางานซับซ้อนขึ้น คน

เก็บบันทึกกลายเป็นทนายความ (lawyer) ซึ่งมีงานใหม่เพิ่มเข้ามา คือ การร่างและบริหารกฎหมายและพระราชกฤษฎีกา นานเข้าทนายความก็มีอำนาจในราชการ เช่น กลางศตวรรษที่ 18 การบริหารรัฐประเศียภายใต้ยุค เฟร็ดเดอริก วิลเลียมที่ 1 (Frederick William 1) งานของรัฐบาลทั้งหมดควบคุมโดยนักกฎหมายที่เรียกว่า “Camerallists” ต่อมาในศตวรรษเดียวกันในสหรัฐอเมริกา โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) ก็เห็นว่าการศึกษากฎหมายเป็นด้านสำคัญของการประกอบอาชีพราชการ

หลังจากที่สหรัฐอเมริกาตั้งประเทศเป็นสาธารณรัฐแล้ว 150 ปี เศรษฐกิจเริ่มเจริญเติบโต จึงต้องแยกกฎระเบียบใหม่ ๆ พร้อมกับพัฒนาระบบราชการเพื่อบริหารระเบียบเหล่านั้น รัฐเปลี่ยนจากการปกครองตามหลักการเมืองที่เลือกคนมาเป็นรัฐบาลและผลักดันกันเป็นข้าราชการ มาให้ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคและเน้นการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเรียกว่าการเกิด “รัฐบริหาร” (asministrative state) ลักษณะของรัฐบริหาร คือ คนเกิดมาและอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐที่มีสถาบันซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยองค์การต่าง ๆ จำนวนมาก ลักษณะเด่นอันหนึ่ง คือ การมอบอำนาจให้หน่วยงานและข้าราชการเป็นผู้บริหาร ซึ่งนอกจากอาศัยกฎระเบียบตายตัวแล้ว ยังมีอำนาจใช้ดุลพินิจ ซึ่งบางครั้งก็คาดการณ์อะไรไม่ได้

เมื่อเกิดรัฐบริหารขึ้นมา ระบบกฎหมายก็ต้องปรับตัวตาม เรียกว่า “กฎหมายปกครอง” (administrative law) เพื่อเป็นหลักในการสร้างสมดุลระหว่างการปกครองแบบประชาธิปไตยกับการยึดกฎหมาย การเกิดกฎหมายปกครองในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลมาจากหลักนิติธรรม (rule of law) ของ เอ.วี. ไดซี่ (A.V. Dicey) หลักของไดซี่ มี 2 ข้อ คือ ข้อแรก การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดต้องกระทำโดยศาลปกติเท่านั้น และข้อสอง เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจจำกัดและต้องอยู่ใต้กฎหมายเหมือนพลเมืองอื่น เรื่องหลักที่กฎหมายปกครองสนใจ ได้แก่ อำนาจตามกฎหมายของข้าราชการ การแก้ไขคำสั่งราชการ อำนาจออกกฎข้อบังคับและการใช้อำนาจบังคับของผู้บริหารอำนาจตรวจสอบและการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ การคุ้มครองเจ้าหน้าที่จากการตรวจสอบและดำเนินการของศาล

มุมมองกฎหมายมองว่ารัฐประศาสนศาสตร์มีปทัสถานทางกฎหมายที่ซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยสิทธิ หน้าที่ และมาตรการการปฏิบัติที่คาดหวังว่าเจ้าหน้าที่จะให้การคุ้มครองหรือกล่าวได้ว่าหากผู้บริหารภาครัฐต้องใช้ดุลพินิจเพราะการปกครองสมัยใหม่มีขนาดใหญ่และซับซ้อนผู้บริหารก็ต้องทำตามกฎหมายเท่าที่คนอื่นจะสามารถเข้าใจได้ รัฐประศาสนศาสตร์ตาม

มุมมองอื่นจะสนใจเรื่องประสิทธิผล (effectiveness) และประสิทธิภาพ (efficiency) แต่ตามมุมมองกฎหมายนั้นจะสนใจเรื่องความยุติธรรม (justice)

ต่อมามุมมองกระบวนการจัดการ โดย “ การบริหาร ” (administration) กับ “ การจัดการ ” (management) เป็นคำที่มักใช้แทนกัน เพื่อสื่อความหมายถึงคนและกิจกรรมที่อยู่ส่วนยอดของสังคมของทั้งภาครัฐและเอกชน แต่การใช้ก็ไม่แน่นอน มักใช้ “ การจัดการ ” เพื่อหมายถึงงานธุรกิจ หรืองานที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารภาครัฐ เช่น การจัดการงบประมาณ บุคคล แผนงาน ข้อมูล ระบบและขั้นตอน การควบคุมและอื่น ๆ หรือบางทีก็ใช้เพื่อเน้นถึงประสิทธิภาพ ประหยัด และความชำนาญทางเทคนิค ส่วน “ การบริหาร ” ใช้เพื่อหมายถึงภาพรวมของระบบทั้งหมด ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ของระบบกับสภาพแวดล้อมภายนอก

รัฐประศาสนศาสตร์สหรัฐอเมริกาเติบโตมาด้วยมุมมองกระบวนการจัดการกล่าวคือ หลังสงครามกลางเมืองเกือบ 50 ปี ปรากฏว่าสังคมอเมริกันขยายตัวจากการอพยพของคนยุโรป ความเจริญของอุตสาหกรรม การเมืองอนุรักษ์นิยมและการคอร์รัปชัน ทำให้ขบวนการชาตินิยมและฝ่ายก้าวหน้า (populist and progressive movements) ต้องการเปลี่ยนแปลงระดับสถาบันหลายอย่าง แต่สิ่งหนึ่งที่พยายามทำ คือ แยกการบริหารกับการเมืองออกจากกัน หลักการนี้ทำให้เกิดการปฏิรูปหลายอย่าง เช่น จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมอิสระ (independent regulatory commissions) สนับสนุนระบบการบริหารเมืองแบบผู้จัดการและสภา (city manager-council system) แยกการบริหารเทศบาลออกจากการเมืองให้ตำรวจและเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเทศบาลอยู่ใต้การควบคุมของคณะกรรมการพิเศษ (special lay commissions) จัดตั้งเขตพื้นที่พิเศษ (special purpose districts) เพื่อแยกการบริหารโรงเรียนออกจากการเมืองและจัดตั้งระบบข้าราชการที่เป็นกลางทางการเมือง (establishment of politically neutral civil service systems)

ปัจจัยที่เสริมสร้างมุมมองกระบวนการจัดการให้แข็งแกร่งมีหลายปัจจัยโดยเฉพาะอิทธิพลจาก เฟร็ดเดอริก ดับเบิลยู เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) ซึ่งเป็นผู้นำขบวนการจัดการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific management movement) ขบวนการนี้มีหลักสำคัญ คือ ต้องการหนีให้พ้นจากวิธีการทำงานที่ไม่เป็นระเบียบ (disorder) และอาศัยประสบการณ์ที่ไม่แน่นอน (rule-of-thumb) สร้างประสิทธิภาพ (efficiency) ในการใช้ทรัพยากรรวมสติปัญญาของคน (human intelligence) เข้ากับพลังของเครื่องจักร (machine power) แสวงหาทางที่ดีที่สุด (one best way) เพื่อแก้ปัญหาและทำงาน ใช้มาตรฐานการ

ทำงานที่เป็นตัวเลข (mathematical work standards) ให้มากที่สุด ประยุกต์ใช้หลักการที่เป็นสากล (universal principles) คัดเลือกและฝึกอบรมคนงานแต่ละตำแหน่งด้วยวิธีการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ (scientific selection and training)

เลนเนิร์ด ดี ไวท์ (Leonard D. White) ผู้แต่งตำรารัฐประศาสนศาสตร์เล่มแรกในสหรัฐอเมริกา ให้ความเห็นว่า ขบวนการจัดการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์กับนักปฏิรูปจับมือกันเรียกร้องให้รัฐบาลเพิ่มความรับผิดชอบและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน ไวท์ ยอมรับว่า ขบวนการจัดการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์มีอิทธิพลอย่างมากต่อรัฐบาล โดยเฉพาะหลักการที่ว่า “คนที่เป็นผู้บริหารระดับสูงนั้นต้องหาทางทำงานให้ดีที่สุด” ไวท์ เห็นว่าการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ควรอาศัยการจัดการมากกว่ากฎหมาย ควรซึมซับเอาผลงานของสมาคมการจัดการแห่งสหรัฐอเมริกาไปใช้มากกว่าการยึดคำตัดสินของศาล ช่วงปลายทศวรรษ 1920 ถึง ทศวรรษ 1930 จึงปรากฏว่า ขบวนการจัดการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์มีอิทธิพลอย่างมากต่อรัฐประศาสนศาสตร์และการบริหารภาครัฐ

มุมมองกฎหมายพยายามแสวงหาความยุติธรรม แต่มุมมองกระบวนการจัดการพยายามสร้างรูปแบบการทำงาน มุมมองนี้จึงเปลี่ยนจุดยืนจากนักกฎหมายที่ยึดกฎหมายและสิ่งที่ควรทำ (oughts) มาเป็นคนที่ยึดความจริงและลงมือทำจริง (practical, hard-headed realists) รัฐประศาสนศาสตร์ตามมุมมองกระบวนการจัดการจะไม่สนใจปรัชญา รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย แต่สนใจขั้นตอน กฎระเบียบและเทคโนโลยี เพราะมองว่ากฎหมายเป็นแนวคิดและอุดมคติ แต่การจัดการเป็นการทำงานจริง สิ่งที่มุมมองกระบวนการจัดการใช้เปรียบเทียบคือ เครื่องจักร บางครั้งจึงเรียนกว่าการจัดการเป็นเสมือนเครื่องจักรของการปกครอง (machinery or government) ซึ่งเป็นเครื่องมือของการบริหารงาน

มุมมองกระบวนการจัดการมีจุดอ่อนหลายอย่าง ประการแรก สนใจรายละเอียดมากเกินไปจนลืมหายใจใหญ่ของการบริหารภาครัฐ ประการที่สอง ยึดมั่นในหลักเหตุผลมากเกินไปจนไม่สนใจพฤติกรรมด้านอื่น ประการที่สาม ให้ความสำคัญกับลำดับชั้นบังคับบัญชามากเกินไปซึ่งมีค่าเท่ากับสนับสนุนระบอบอำนาจนิยมและไม่ใช่วิธีการบริหารที่ดีที่สุดเสมอไป ประการที่สี่ เชื่อแนวคิดเรื่องการบริหารที่สามารถใช้ได้ทุกหนทุกแห่ง (generic concept of administration) มากเกินไป จนอาจใช้กับการบริหารภาครัฐได้ไม่มาก ประการที่ห้า ถูกวิจารณ์ มากกว่าสนใจค่านิยมและการเมืองน้อยเกินไปจนอาจลืมนึกว่าเทคนิคและกระบวนการจัดการที่จริงก็เป็นการเมือง คือ เป็นผลประโยชน์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหาร ประการที่ หก

ประการสุดท้ายการยึดความเป็นวิชาชีพนั้นทำให้มองแคบและให้ความสำคัญเฉพาะความเข้มแข็งของชนชั้นนำ

ทั้งนี้ ในส่วนของมุมมองพฤติกรรมเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการของสังคมศาสตร์ซึ่งพัฒนาอย่างยาวนานนับตั้งแต่สมัยกรีกโบราณจนถึงศตวรรษที่ ๒๐ ทั้งนี้ เพื่อสร้างทฤษฎีมนุษย์ที่เป็นหนึ่งเดียว (a unified theory of man) ที่เรียกว่า “พฤติกรรมศาสตร์” (behavioral science) สำหรับอิทธิพลต่อรัฐประศาสนศาสตร์มีในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งเป็นผลรวมมาจากหลายสาเหตุ ประการแรกคือ ความเป็นระบอบราชการของโลกสมัยใหม่ทำให้คนเป็นกังวลว่าจะสูญเสียความเป็นมนุษย์ เช่น เกิดความเดียวดายและไร้คุณค่ามากขึ้น ประการที่สอง ภูมิปัญญาของรัฐประศาสนศาสตร์ตามแนวประเพณี คือหลักการบริหารนั้น ถูกท้าทาย ประการที่สาม ความรู้ทางสังคมศาสตร์แพร่กระจายมากขึ้นซึ่งเป็นผลงานของนักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาและนักจิตวิทยาสังคม ประการที่สี่ การแสวงหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์มีมากและได้รับการยกย่องมากขึ้น จึงนำไปสู่การพัฒนาความเป็นศาสตร์ทางพฤติกรรม และประการที่ห้า ประการสุดท้ายคอมพิวเตอร์เจริญมากขึ้นจนกลายเป็นเครื่องมือใหม่ ๆ ในการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์เติบโตมากในรัฐศาสตร์ และมีอิทธิพลต่อรัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคมศาสตร์ มุมมองพฤติกรรมของรัฐประศาสนศาสตร์จึงเป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอก พร้อมทั้งเป็นแนวคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ ๆ ทางด้านการบริหาร

หนังสือพฤติกรรมการบริหารที่ต่อสู้อันฝ่าด่านรัฐประศาสนศาสตร์ยุคคลาสสิกออกมาได้ คือหนังสือของ เฮอร์เบิร์ต เอ. ไชมอน (Herbert A. Simon) ชื่อ “Administrative Behavior” ไชมอน เห็นว่า หลักการบริหารที่นักคิดคลาสสิกอธิบายมานาน เช่น ประสิทธิภาพ การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน ลำดับขั้นการบังคับบัญชา อำนาจหน้าที่และการควบคุม นั้น เป็นเพียง“สุภาษิต” (proverb) ซึ่งเป็นแนวที่ปฏิบัติได้บางสถานการณ์ ไม่ใช่ทั้งหมด ไชมอนให้ความสำคัญกับนักจิตวิทยาการเลือกของมนุษย์ (psychology of human choice) เขาเห็นว่า องค์การไม่ใช่เครื่องจักร แต่เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาและสร้างทางเลือก ไชมอน เห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การแก้ปัญหา (problem-solving) ภาระสำคัญของนักบริหารคือการตัดสินใจ (to make decisions) ซึ่งเป็นการรับรู้ปัญหา นำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหาสนใจคนและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการแก้ปัญหา จากนั้นจึงทำการตัดสินใจ ไชมอนเห็นว่าการตัดสินใจเป็นข้อเท็จจริงเวลาหนึ่งขององค์การ อย่างไรก็ตาม การท้าทายของไซ

มอนไม่ถึงกับเป็นการปฏิวัติรัฐประศาสนศาสตร์ แต่ทั้งสาระสำคัญไว้ คือ ช่วยให้ผู้รับรู้อมีค่านิยมในรัฐประศาสนศาสตร์ ช่วยให้เกิดการนิวิจยมาใช้ในรัฐประศาสนศาสตร์ และก่อให้เกิดวิกฤตเอกลักษณ์ (crisis of odentity) ซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้ในเวลาต่อมา

มุมมองพฤติกรรมไม่ใช่ทฤษฎีทางการเมือง การปกครองหรือรัฐประศาสนศาสตร์โดยตรง แต่เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดเหมือนกันตรงที่พยายามพัฒนาความรู้ในสาขานั้น ๆ ไปสู่ความเป็นวิทยาศาสตร์ลักษณะเด่นของความคิดและเป้าหมายสำคัญของนักวิชาการแนวนี้มี ๖ ประการคือ

1. พยายามแสวงหาแบบแผนและกฎเกณฑ์ทางการเมืองและการปกครอง
2. สนใจพิสูจน์เพื่อหาข้อสรุปทางทฤษฎีโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical data)
3. เป็นที่รู้กันว่ามีเทคนิคเฉพาะเป็นของตัวเอง
4. ให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงปริมาณ
5. มีความคิดว่าการวิจัยต้องทำอย่างเป็นระบบ เพราะปรากฏการณ์ต่าง ๆ เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด

6. เชื่อว่าความรู้ทางทฤษฎีควรมาก่อนการนำไปปฏิบัติมุมมองประวัติศาสตร์เน้นอดีต แต่มุมมองพฤติกรรมไม่สนใจสิ่งที่เกิดมาแล้วหากสนใจสิ่งที่เป็นอย่างนี้และเดี๋ยวนี ความแตกต่างระหว่างมุมมองพฤติกรรมกับมุมมองกฎหมายและมุมมองกระบวนการจัดการก็ต่างกันตรงที่มุมมองกฎหมายเน้นที่ปทัสถานและค่านิยม ส่วนมุมมองพฤติกรรมพยายามแยกคุณค่าเชิงจริยธรรมกับความเป็นจริงในเชิงประจักษ์ออกจากกัน ส่วนทางด้านมุมมองกระบวนการจัดการก็นำรายละเอียดของเทคนิคและรูปแบบโครงสร้างองค์การ แต่มุมมองพฤติกรรมสนใจการปฏิสัมพันธ์ของคนและสภาพแวดล้อมขององค์การ

มุมมองกระบวนการจัดการสนใจแนวคิดบางอย่างโดยเฉพาะ เช่น การตรวจสอบได้ (accountability) อำนาจหน้าที่ (authority) การสั่งการ (command) การควบคุม (control) ต้นทุน (costs) ประสิทธิภาพ (efficiency) ลำดับชั้นการบังคับบัญชา (hierarchy) ประสิทธิภาพการผลิต (productivity) รรถประโยชน์ (utility) และงาน (work) แต่มุมมองพฤติกรรมเน้นคนละด้าน เช่น ความวิตกกังวล (anxiety) ทศนคติ (attitude) การสื่อสาร (communication) ความขัดแย้ง (conflict) ความต้องการของมนุษย์ (needs) อิทธิพล (influence) ปฏิสัมพันธ์ (interaction) การจูงใจ (motivation) และการรับรู้ (perception)

มุมมองพฤติกรรมมีจุดอ่อนหลายอย่างทำนองเดียวกันกับมุมมองอื่น ๆ นั่นคือ

ประการแรก การให้ความสำคัญกับทฤษฎีและสิ่งที่เป็นนามธรรมมักยิ่งให้เกิดปัญหาทางวิชาการและละเลยการนำทฤษฎีไปปฏิบัติ ประการที่สอง นักพฤติกรรมในสาขารัฐประศาสนศาสตร์มักสนใจองค์การเอกชนมากกว่าหน่วยงานภาครัฐ ประการที่สาม การเลือกหัวข้อวิจัยทางพฤติกรรมได้รับอิทธิพลมาจากระเบียบวิธีการมากกว่าความสำคัญทางสังคมและประการที่สี่ ประการสุดท้าย การวิจัยและการปฏิบัติการบริหารเน้นวิธีทางพฤติกรรม เช่น การวิจัยสำรวจ การแก้ไขพฤติกรรม การพัฒนาองค์การ ซึ่งมักทำให้คนกลัวสูญเสียอิสรภาพและสิทธิส่วนตัว

นอกจากนี้ มุมมองการเมืองในทางรัฐประศาสนศาสตร์ หมายถึง มุมมองทางด้านความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้งการบริหารมีความขัดแย้งมากมาย เช่น การวางแผนเมือง การกำหนดค่าจ้างการขึ้นภาษี การออกระเบียบเงินบำนาญ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การสร้างถนนและทางด่วน การกำหนดที่ตั้งห้างสรรพสินค้า ท่าอากาศยาน การให้สวัสดิการ การออกใบขับขี่ ใบอนุญาตธุรกิจใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพราะการบริหารภาครัฐเป็นการให้บริการสินค้าสาธารณะ (common good) ซึ่งประชาชนมีความต้องการส่วนตัวยู่มากมาย

การแก้ปัญหาความขัดแย้งไม่ได้เป็นเพียงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภายนอก แต่อาจเกี่ยวข้องกับเครือข่ายความสัมพันธ์ภายในหน่วยงานภาครัฐด้วย หน่วยงานภาครัฐอาจสร้างอาณาจักร (empire building) คือ พยายามขยายอำนาจแทนที่หน่วยงานอื่น อาจเกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานเพราะมีพื้นฐานต่างกัน เช่น ตำรวจกับประชาสงเคราะห์ นักวางแผนเมืองกับวิศวกร ยิ่งกว่านั้นอาจเกิดความขัดแย้งภายในระหว่างกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ต่างกัน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ที่เน้นการบริการ กับนักวิเคราะห์งบประมาณและนักบัญชี ต้นทุนที่สนใจการเก็บภาษี หากความขัดแย้งดังกล่าวมีผลต่อการตัดสินใจหรือความสามารถในการทำงาน ก็จะเป็นปัญหาร้ายแรงที่ต้องรีบหาทางแก้ไข

มุมมองการเมืองไม่ได้สนใจกระบวนการบริหารโดยตรง แต่สนใจปัญหาความอยู่รอดขององค์การซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก อันได้แก่ สภาพแวดล้อม และปัจจัยภายในอันได้แก่ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในหน่วยงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง

สหรัฐอเมริกาช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่และสงครามโลกครั้งที่สองเมื่อทศวรรษ 1930 และ 1940 นั้น รัฐบาลต้องเล่นการเมืองเป็นอย่างมากเพราะต้องใช้อำนาจเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ ระบายความขัดแย้ง ของกลุ่มผลประโยชน์ และตอบสนองต่อความต้องการ

ของกลุ่มต่างๆ และถูกเรียกร้องให้สร้างความยุติธรรมแก่สังคม หน่วยงานรัฐบาลเข้าไปรื้อล้างกิจการของประชาชนการแยกการเมืองกับการบริหารออกจากกันเป็นจริงน้อยลงเรื่อย ๆ

การเปลี่ยนแปลงข้างต้นทำให้นักรัฐศาสตร์และนักรัฐประศาสนศาสตร์เรียกร้องให้การเมืองกับการบริหารกลับมาสัมพันธ์กัน แต่จนทศวรรษ 1960 ความสัมพันธ์นี้ก็ยังกลับคืนไม่เต็มที่ ตำรารัฐประศาสนศาสตร์บางเล่มและหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บางแห่งยังพูดถึงการเมืองน้อยมาก ความแตกแยกระหว่างนักรัฐศาสตร์กับนักรัฐประศาสนศาสตร์ยิ่งกว้างขึ้น

นโยบายของนักการเมืองมุ่งตอบสนองต่อผลประโยชน์ทางการเมือง เช่น นโยบายสงครามความยากจน (war on poverty) ของประธานาธิบดีจอห์นสันเมื่อกลางทศวรรษ 1960 นั้น เน้นองค์การและการจัดการ แต่ไม่ได้คำนึงถึงความอยู่รอดของหน่วยปฏิบัติทำงานเองเดียวกัน การนำเทคนิคการจัดการใหม่ ๆ มาใช้ เช่น ระบบ PPB (Planning, Programming Budgeting) เพื่อแก้ปัญหาทางการเมือง อันได้แก่ อำนาจและการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สังคม ส่วนสมัยนิคสันก็ปฏิรูปโครงสร้างการคลังท้องถิ่นใหม่ เพื่อแบ่งรายได้ไม่ให้ท้องถิ่นเข้มแข็งเกินไป

อีกทั้งมุมมองภาวะนิเวศเกิดช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จากการที่นักวิชาการพยายามหนีจากกระบวนการจัดการและอิทธิพลของนักคิดสมัยคลาสสิก มุมมองนี้ประยุกต์มาจากชีววิทยาที่มองว่าสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมต้องพึ่งพาอาศัยกัน เริ่มเมื่อประมาณปี ค.ศ.1945 เมื่อนักสังคมศาสตร์เริ่มสนใจความสัมพันธ์ตอบโต้กันระหว่างคน สถาบัน สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม เช่น ปี ค.ศ.1946 อเล็กซานเดอร์ เอช เลห์ตัน (Alexander H. Leighton) ชี้ให้เห็นว่า หน่วยบริหารเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานทางสังคมที่หน่วยบริหารดำเนินการอยู่ในนั้น ต่อมา ปี ค.ศ. 1947 จอห์น เอ็มกาวส์ (John M. Gaus) เขียนหนังสือที่มีบทนำชื่อ “The Ecology of Government” ในบทนี้ กาวส์เสนอปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เขาเรียกว่า “วัตถุดิบของการเมือง” (raw materials of politics) ได้แก่ คน (people) พื้นที่ (area) โครงสร้างสังคม (social structure) เทคโนโลยี (technology) อุดมการณ์ (ideology) และภัยพิบัติ (catastrophe) ถัดมาเมื่อปี ค.ศ. 1948 เชสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I. Barnard) เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียง ชื่อ “The Functions of the Executive” ในหนังสือเล่มนี้ บาร์นาร์ดมององค์การเป็นระบบ เขาเห็นว่า การตัดสินใจเป็นหน้าที่ที่ทาเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ขององค์การกับโลกภายนอก

สภาพแวดล้อมไม่ได้เป็นตัวกำหนดโครงสร้าง กระบวนการ พฤติกรรมและผลงานของการบริหาร แต่เป็นสิ่งที่บีบบังคับ (constraints) นักรัฐประศาสนศาสตร์อาจมองว่ามีสิ่งต่าง ๆ ที่มาจากสภาพแวดล้อม เช่น ปัญหาที่จะต้องแก้ทางเลือกที่เป็นไปได้ ทรัพยากรที่จะใช้ และความสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบาย ยิ่งกว่านั้นภายในสภาพแวดล้อมก็มีลูกค้าที่ต้องการรับบริหาร มีตลาดที่กำหนด

ผู้บริหารไม่ได้ทำตามสภาพแวดล้อมอย่างเดียว ยังมีอิสรภาพและสามารถใช้ดุลพินิจได้ แต่การบริหารเหมือนชีวิตวิทยา นั่นคือ หากมีการเปลี่ยนแปลงปะทุขึ้นก็จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและขยายออกไปไกล จนอาจขัดขวางไม่ได้และทำลายความสมดุลของภาวะนิเวศสภาพที่เป็นภัยดังกล่าวผู้บริหารไม่มีอิสรภาพและไม่สามารถใช้ดุลพินิจได้ราคาสินค้าและบริการ มีกลุ่มผลประโยชน์ที่สนใจการทำงานของภาครัฐและสถาบันอื่น ๆ สภาพแวดล้อมยังเป็นตัวตัดสินผลลัพธ์การปฏิบัติงานของภาครัฐว่าถูกต้องหรือไม่

มุมมองภาวะนิเวศมีลักษณะเด่นอยู่ 3 ประการ คือ

1. สนใจการเปลี่ยนแปลงมากกว่าการรักษาเสถียรภาพ
2. มุ่งวิเคราะห์ระดับมหภาค (macro) มากกว่าระดับจุลภาค (micro) และ
3. สนใจผลลัพธ์ (consequences) มากกว่าวิธีการ (methods)

ตัวอย่าง หากศึกษาหน่วยการปกครองท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) อาจได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก เขตพื้นที่รับผิดชอบ ระบบการขนส่งคมนาคมสาธารณสุขและความปลอดภัย สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (economic environment) อาจได้แก่ระดับรายได้ของชุมชน ความยากจนและการว่างงาน อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และราคาสินค้าและบริการ สภาพแวดล้อมทางการเมือง (political environment) อาจได้แก่ ความสัมพันธ์กับหน่วยราชการอื่น กลุ่มผลประโยชน์ อิทธิพลของสื่อมวลชน ทศนคติของประชาชนต่อการปกครองและนักการเมือง อำนาจของท้องถิ่น และบรรยากาศทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางสังคม (social environment) ได้แก่ ลักษณะประชากร ความหนาแน่นของประชากร ความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติและแบบแผนความสัมพันธ์ของกลุ่มคน สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา (psychological environment) อาจได้แก่ สติปัญญา ความมั่นคงทางอารมณ์ บุคลิกภาพของคนชุมชนและพนักงานท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางอุดมการณ์และปรัชญา (ideological and philosophical environment) อาจได้แก่ ทศนคติและความเชื่อของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลง เสถียรภาพทางการเมือง ความ

รับผิดชอบของพลเมือง ความเป็นอิสระและการพึ่งพาอาศัยกันประชาธิปไตยการมีส่วนร่วม และลักษณะทางอุดมการณ์และปรัชญาอื่น ๆ และในมุมมองเปรียบเทียบ การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์หลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบไม่ได้ หน่วยงานหนึ่งอาจดีกว่าหน่วยงานหนึ่ง หรือผู้บริหารคนหนึ่งอาจรับผิดชอบมากกว่าผู้บริหารอีกคนหนึ่ง หรือผู้บริหารประเทศหนึ่งอาจบริหารแบบราชการมากกว่าผู้บริหารอีกประเทศหนึ่ง ในการปฏิบัติจริง เมื่อนำวิธีการจากที่อื่นมาใช้ถือว่าเป็นการเปรียบเทียบในตัว การเปรียบเทียบและนำความรู้มาใช้จึงต้องตระหนักถึงความแตกต่างทางด้านภาวะนิเวศทั้งความแตกต่างและความเหมือนของแต่ละแห่ง ดังนั้น มุมมองการเปรียบเทียบภาวะนิเวศจึงสัมพันธ์กัน

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์คลาสสิก คือ ขบวนการจัดการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์และการมององค์การเหมือนเครื่องจักรถูกท้าทายอย่างมาก การท้าทายอันหนึ่งในนั้น คือ การเกิดมุมมองเปรียบเทียบ สาเหตุก็เพราะ ประการแรก ความรู้หลักการบริหารต่าง ๆ สมัยคลาสสิกนั้นไม่ตรงกับความต้องการแก้ปัญหาในเวลานั้น ประการที่สอง เกิดการวิพากษ์ความรู้คลาสสิก ซึ่งจงใจให้เชื่อเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเด็นที่ว่าความรู้สมัยคลาสสิกไม่ได้ผ่านการทดสอบ ประการที่สาม รัฐศาสตร์ มีการศึกษาเชิงพฤติกรรมและการเปรียบเทียบเกิดขึ้นซึ่งมีอิทธิพลต่อนักรัฐประศาสนศาสตร์บาทคน ประการที่สี่ เกิดกระบวนกรพัฒนา (development movement) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างองค์การสหประชาชาติกับมหาวิทยาลัยและนักธุรกิจในสหรัฐอเมริกา ระดมผู้เชี่ยวชาญทางรัฐประศาสนศาสตร์และสาขาอื่นออกไปให้ความช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนา ประการที่ห้า ประการสุดท้าย เกิดการพัฒนาความรู้ใหม่ในสหรัฐอเมริกาโดยการวิจัยการกำหนดนโยบายและการบริหารทั้งระดับรัฐและประเทศและพบความรู้ใหม่และซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางเศรษฐกิจ การเมือง และภูมิศาสตร์ในการบริหาร

อาจสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ใหญ่ของการศึกษาเปรียบเทียบ ได้แก่ ประการแรก หาลักษณะการบริหารที่ใช้ได้ผลในประเทศหนึ่งหรือยุคหนึ่ง แต่ล้มเหลวในอีกที่หนึ่ง หรือ เวลาหนึ่ง อันได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรม การเมือง และสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือล้มเหลวดังกล่าว ประการที่สอง เพื่ออธิบายความแตกต่างทางพฤติกรรมของข้าราชการและระบบราชการในประเทศและสังคมต่าง ๆ ที่มีวัฒนธรรมต่างกัน และประการที่สาม ประการสุดท้าย ทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่ควรนำมาใช้หรือวิธีการปรับปรุงการทำงานของระบบ

ราชการ ทั้งนี้ก็เพื่อสรุปเป็นความรู้เชิงแนวคิด (conceptual knowledge) มากกว่าความรู้ในรายละเอียด (knowledge of details) (Dwight Waldo, 1980)

ความหมายของรัฐประศาสนศาสตร์

รัฐประศาสนศาสตร์ มาจากคำว่า Public Administration ในภาษาอังกฤษโดยคำว่า Public หมายถึง ข้าราชการ กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐพึงปฏิบัติส่วนคำว่า Administration หมายถึง ความพยายามในการที่จะร่วมมือกันดำเนินการในองค์การ คำว่า Administration แตกต่างจากคำว่า Management หรือ การบริหาร โดย Herbert A Simon กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกันหรือ Ernest Dale กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปโดยใช้ผู้อื่นเป็นผู้กระทำ

การบริหาร มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน ว่า “Administrate” ซึ่งหมายถึง ช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวก การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึงการรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐอาจหมายถึง รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ และคำจำกัดความง่ายๆ ที่ทันสมัยก็คือ “การทำงานให้สำเร็จ” การบริหาร บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ นิยมใช้ในองค์กรขนาดใหญ่ โดยเฉพาะระบบราชการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึงของหน่วยงาน และ/หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

Nicholas Henry (2001: 27) กล่าวว่า “รัฐประศาสนศาสตร์ เป็นวิชาที่มีเอกลักษณ์ โดยมีความแตกต่างจากวิชารัฐศาสตร์ในแง่ที่ว่า ให้ความสนใจในการศึกษาถึงโครงสร้างและพฤติกรรมของระบบราชการ รวมทั้งเป็นศาสตร์ที่มีระเบียบและวิธีการศึกษาเป็นของตนเอง มีความแตกต่างจากศาสตร์การบริหารในแง่ที่ว่า เป็นวิชาที่ศึกษาเรื่องขององค์การของรัฐที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรเหมือนองค์กรธุรกิจเอกชนและเป็นวิชาที่สนับสนุนให้องค์การของรัฐมีโครงสร้าง กลไกการตัดสินใจและพฤติกรรมของข้าราชการที่เกื้อกูลต่อการให้บริการสาธารณะ”

George S. Gordon (1977: 8) กล่าวว่า รัฐประศาสนศาสตร์ หมายถึงกระบวนการองค์การ และบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางราชการทั้งหลายและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดและนำเอากฎหมาย ระเบียบ แบบแผนต่าง ๆ ที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการออกไปปฏิบัติ

James W. Fesler (1980: 2-12) กล่าวว่า วิชารัฐประศาสนศาสตร์ คือการกำหนดและปฏิบัติตามนโยบายของระบบราชการ ซึ่งตัวระบบมีขนาดใหญ่โตและมีลักษณะความเป็นสาธารณะ

Felex A. Nigro and Lloyd G. Nigro (1958) รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration)

1. เป็นความพยายามของกลุ่มที่ร่วมมือกันปฏิบัติงานในหน่วยงานสาธารณะ
2. มีขอบเขตครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานของทั้งสามฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ ตลอดจนความสัมพันธ์ที่มีระหว่างกัน
3. มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะ จึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง
4. มีความแตกต่างจากการบริหารงานของภาคธุรกิจเอกชนในประเด็นที่สำคัญ ๆ หลายประการ
5. มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มเอกชน และปัจเจกชนจำนวนมาก ในอันที่จะจัดหาบริการสาธารณะให้แก่ชุมชน

แบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 นัยยะ คือ

นัยยะแรก เป็นการพิจารณาในแง่ของสาขาวิชา (Discipline) หรือในแง่ของวิชาการการศึกษา (Study) ในภาษาอังกฤษคือ “Public Administration” ส่วนในภาษาไทยจะใช้คำว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” ซึ่งเป็นคำสมาสประกอบด้วยคำว่า รัฐ + ประศาสนะ + ศาสตร์ (สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ, 2543: 8)

ดังนั้น วิชารัฐประศาสนศาสตร์ หรือ Public Administration จึงหมายถึง วิชาที่ว่าการบริหารและการปกครองบ้านเมืองสาขาหนึ่ง ที่เน้นในเรื่องของระบบราชการ หรือกิจการงานที่รัฐเป็นผู้ปฏิบัติจัดทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานสาธารณะทั้งหลาย ศาสตร์ทางการบริหาร (Science of Administration) จึงเป็นวิชาที่เพิ่งเกิดใหม่เมื่อปลายศตวรรษที่ 19 เป็นคนละวิชากับ ศาสตร์ทางการเมือง (Science of

Politics) ที่เป็นวิชาที่ว่าด้วยการปกครองของรัฐและมีการศึกษามายาวนานกว่า 2,000 ปี มาแล้ว

นัยยะที่สอง เป็นการพิจารณาในแง่ของกิจกรรม ปกติในภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “public administration” คือ เรียกเช่นเดียวกับการแปลว่า สาขาวิชา แต่เขียนต่างกัน สำหรับในภาษาไทย จะเรียกว่า “การบริหารรัฐกิจ” หรือ “การบริหารราชการ” แต่จะไม่เรียกว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” (อุทัย เลาหิเชียร, 2543: 10)

ดังนั้น public administration ในฐานะที่เป็นกิจกรรมจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติการหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานสาธารณะทั้งหลาย ซึ่งในอดีตผู้ที่รับผิดชอบในการจัดทำคือหน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม กองต่าง ๆ แทบทั้งหมดแต่ในปัจจุบัน การจัดทำบริการสาธารณะได้ขยายหรือถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนซึ่งกิจการบางอย่างได้มีการมอบอำนาจให้ภาคเอกชนมาร่วมดำเนินการกับรัฐ หรือจัดทำแทนรัฐนอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งหน่วยงานประเภทอื่น ๆ เช่น องค์กรมหาชนอิสระ องค์กรอิสระองค์กรสาธารณะกุศล มูลนิธิ สมาคม องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ

คำว่า “งานสาธารณะ” จึงเป็นเรื่องที่กลุ่มคน ชุมชน กลุ่มต่าง ๆ เข้ามารวมตัวกันเพื่อทำงานหรือดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ร่วมกันของคนในสังคม ชุมชน อาทิ เช่น สมัชชาคนจน สมัชชาชนเผ่า สมาพันธ์ประชาธิปไตย กลุ่ม NGOs เป็นต้น การบริหารสาธารณะจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวม

ส่วนคำว่า “สาธารณะ” หรือ “Public” มีความหมายกว้างมาก หากพิจารณาในแง่ที่เป็นกิจกรรมแล้ว การกิจที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณะนั้นอาจปรากฏในลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) ในลักษณะของการทำงานของรัฐที่เป็นภารกิจที่รัฐจำเป็นต้องทำเอง ไม่สามารถมอบหมายให้ผู้อื่นทำแทนได้ ซึ่งได้แก่ กิจการหรือภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความมั่นคงของรัฐ การอำนวยความสะดวก เช่น กิจการทหาร ตำรวจ ศาล กิจการต่างประเทศ ฯลฯ เป็นต้น

2) ในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องผลประโยชน์สาธารณะ หรืออาจเรียกว่า “ภารกิจสาธารณะ” หรือ “Public Affairs” เช่น กิจการเกี่ยวกับบริการสาธารณะทางการศึกษา สาธารณะสุข การรักษาความสะอาด ฯลฯ เป็นต้น

3) ในลักษณะที่รัฐควรทำแต่ไม่สามารถดำเนินการเองได้ เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนสูง ต้องใช้เทคโนโลยีเฉพาะ รัฐจึงมอบหมายให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการ หรือ ดำเนินการแทน เช่น กิจการทางสาธารณสุขโรคต่างๆ ได้แก่ กิจการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ โทรศัพท์ รถไฟฟ้า เป็นต้น

4) งานที่รัฐมอบหมายให้ชุมชน องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร (Non- Profit Organization) องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐ (Non- Government Organization : NGOs) ซึ่งหน่วยงานเหล่านั้นเป็นองค์กรที่มีปรัชญาในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรเป็นเป้าหมายหลักในการมาเป็นผู้ดำเนินการ

5) การบริหารงานสาธารณะ ยังครอบคลุมถึงการบริหารงานองค์กรระหว่างประเทศด้วย เช่น องค์การสหประชาชาติ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ องค์การการค้าโลกซึ่งจะมีรัฐสมาชิกส่งตัวแทนไปเข้าร่วมประชุม หรือ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในนามของรัฐจึงถือว่าเป็นการบริหารสาธารณะทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุป รัฐประศาสนศาสตร์ หรือ Public Administration หมายถึง

1) ความพยายามของกลุ่มคนที่ร่วมกันปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ ให้บรรลุผลโดยมุ่งที่ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มคน หรือสังคมโดยรวม

2) มีขอบเขตครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานและความสัมพันธ์ของทั้งสามฝ่ายของรัฐคือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

3) มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง และมีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายออกไปปฏิบัติให้บรรลุผล

4) มีความแตกต่างจากการบริหารงานของภาครัฐกิจเอกชน ในประเด็นที่สำคัญ ๆ หลายประการ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความใกล้ชิดกับกลุ่มเอกชนปัจเจกบุคคลอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะให้แก่ชุมชนและสังคม

5) มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการระหว่างประเทศด้วย

รัฐประศาสนศาสตร์กับรัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์ (Political Science) เป็นสาขาวิชาที่เกิดขึ้นในราวศตวรรษที่ 19 ซึ่งนักรัฐศาสตร์ยุคแรกนั้นพัฒนากระบวนการวิชาขึ้นมาให้สอดคล้องกับแนวนิยมทางวิทยาศาสตร์ สารานุกรมบริทานิกาฉบับย่อ (Britanica Concise Encyclopedia) อธิบายรัฐศาสตร์ว่า เป็น

การศึกษาเกี่ยวกับการปกครองและการเมืองด้วยแนวทางประจักษ์นิยม (empiricism) นักรัฐศาสตร์คือนักวิทยาศาสตร์ที่พยายามแสวงหา และทำความเข้าใจธรรมชาติของการเมือง ส่วนพจนานุกรมการเมืองของออกซ์ฟอร์ด (Oxford Dictionary of Politics) นิยามว่า รัฐศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่องรัฐ รัฐบาล/การปกครอง (government) หรือการเมือง

กล่าวอย่างรวบรัดรัฐศาสตร์เป็นวิชาในสายสังคมศาสตร์ สาขาหนึ่งซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็นสาขาต่างๆ อาทิ ปรัชญาการเมือง ประวัติศาสตร์การเมือง ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง ทฤษฎีการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง การบริหารรัฐกิจ หรือการบริหารจัดการสาธารณะหรือ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองเปรียบเทียบ (comparative politics), การพัฒนาการเมือง, สถาบันทางการเมือง, การเมืองระหว่างประเทศ การปกครองและการบริหารรัฐ (national politics), การเมืองการปกครองท้องถิ่น (local politics) เป็นต้น ซึ่งสาขาต่างๆ เหล่านี้อาจแปรเปลี่ยนไปตามแต่ละสถาบันว่าจะจัดการเรียนการสอนอย่างไร อย่างไรก็ตาม หากจะเรียกว่าการจัดการกระบวนการวิชาใดนั้นเป็นรัฐศาสตร์หรือไม่ ก็ขึ้นกับการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวใช้มโนทัศน์ "การเมือง" เป็นมโนทัศน์หลัก (crucial concept/key concept) หรือไม่ แต่โดยจารีตของกระบวนการวิชา (scholar) นั้นรัฐศาสตร์ จะมีสาขาย่อยที่เป็นหลักอย่างน้อย 3 สาขา คือ สาขาการปกครอง (government), สาขาการบริหารกิจการสาธารณะ (public administration) และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (international relation)

รัฐศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ อันเป็นสาขาหนึ่งของวิชาสังคมศาสตร์ ที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับรัฐ ว่าด้วยทฤษฎีแห่งรัฐ การวิวัฒนาการ มีกำเนิดมาอย่างไร สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ดำเนินการปกครองมีกลไกไปในทางใด การจัดองค์การต่างๆ ในทางปกครอง รูปแบบของรัฐบาล หรือสถาบันทางการเมืองที่ต้องออกกฎหมายและรักษาการณ์ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเอกชน (Individual) หรือกลุ่มชน (Group) กับรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ ตลอดจนแนวคิดทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อโลก ตลอดจนการแสวงหาอำนาจของกลุ่มการเมืองหรือภายในกลุ่มการเมือง หรือสถาบันการเมืองต่างๆ เพื่อการปกครองรัฐให้เป็นไปด้วยดีที่สุด

จากความหมายดังกล่าว รัฐศาสตร์จึงมีความเกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์ทุกสาขาวิชาอย่างแยกไม่ออก การที่เราจะศึกษาวิชารัฐศาสตร์จำเป็นต้องกาจัดขอบเขต โดยวิชารัฐศาสตร์จะมุ่งเน้นศึกษาเป็นพิเศษใน 3 หัวข้อ คือ

1. รัฐ (State)

2. สถาบันการเมือง (Political Institutions)

3. ปรัชญาการเมือง (Political Philosophy)

1. รัฐ (State) เป็นหัวใจของวิชารัฐศาสตร์ เราจำเป็นต้องศึกษาว่า รัฐคืออะไร ความหมายและองค์ประกอบของรัฐ กำเนิดของรัฐ และวิวัฒนาการของรัฐ และแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ

2. สถาบันทางการเมือง (Political Institutions) หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปกครองและดำเนินกิจการต่างๆ ของรัฐทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอาจจะก่อตั้งขึ้นโดยกฎหมายของรัฐ หรืออาจก่อตั้งขึ้นโดยการร่วมใจกันของเอกชนหรือตามประเพณีก็ได้ สถาบันทางการเมืองมี สถาปนาผู้แทนราษฎร คณะรัฐบาล พรรคการเมือง เป็นต้น

3. ปรัชญาทางการเมือง (Political Philosophy) คือ ความคิดความเชื่อของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในยุคใดยุคหนึ่ง อันเป็นรากฐานของระบบการเมืองที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและความต้องการของตน หมายความว่าความรวมถึง อุดมการณ์หรือเป้าหมายที่จะเป็นแรงผลักดันในมนุษย์ปฏิบัติการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นๆ เช่น ผู้บริหารประเทศไทยมีปรัชญาทางการเมืองที่มุ่งในทางพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมและทางกลีกรรม กับปรารถนาให้ประชาชาติมีการกินดีอยู่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นวัตถุประสงค์ (Objective or Ends) แต่การที่จะปฏิบัติ (Means) นั้นอาจจะใช้ระบบประชาธิปไตยแบบไทยๆ ซึ่งก็เป็นวิถีทางที่อาจจะนำมาถึงจุดหมายนั้นๆ ก็ได้

สรุป

Public Administration หรือ รัฐประศาสนศาสตร์ ได้เป็น 2 นัย คือ ในฐานะเป็นสาขาวิทยาการศึกษา (discipline of study) เรียกว่าวิชารัฐประศาสนศาสตร์หรือวิชาการบริหารรัฐกิจ ซึ่งเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐเป็นศาสตร์หรือวิชาการ ซึ่งสามารถศึกษาได้อย่างเป็นระบบมีกฎเกณฑ์และหลักการ และในฐานะที่เป็นกิจกรรม (activities) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่าการบริหารงานสาธารณะ หรือกิจกรรมการบริหารงานสาธารณะซึ่งครอบคลุมทั้งการบริหารราชการ ทั้งราชการพลเรือนและทหาร เป็นกิจกรรมที่ราชการปฏิบัติและต้องปฏิบัติ รัฐประศาสนศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยหลักและวิธีการดำเนินงานให้เป็นไปตาม

นโยบายที่วางไว้โดยมุ่งแสวงหาหลักการและ วิธีการที่จะใช้ในการปฏิบัติงานให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพขึ้น รัฐประศาสนศาสตร์จึงเป็นเรื่องของการกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนในการดำเนินงาน การแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบ การบังคับบัญชาตลอดจนการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งคือ เป็นวิชาที่ว่าด้วยศิลปะและศาสตร์การบริหารราชการของประเทศ เพื่อมุ่งถึงการประหยัด และประสิทธิภาพเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2543). *สาธาณบริหารศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุทัย เลาหวิเชียร. (2543). *รัฐประศาสนศาสตร์ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

Dwight Waldo. (1980). *The Study of administration in Richard J. stillman, II, ed., Public administration: Concepts and cases*. Boston: Houghton Mifflin.

George, J.M., and Jones, G.R. (1977). *Understanding and managing: Organizational Behavior 2nd ed*. Massachusetts: Addison – Wesley.

Henry Nicholas. (2001). *Public Administration and Public Affairs*. New Jersey: Prentice Hall.

Jame W. Fesler. (1980). *Public Administration: Theory and Practice*. New Jersey: prentice-Hall Inc.

Nigro, Felix A. (1958). *Public Personal Administration*. New York: McMillan Company.

Thagard, P. R., (1998). *Why astrology as a pseudoscience in Klemke, E. D., etal*
(eds) *Introductory Readings in the Philosophy of Science, Buffalo* New
York: Prometheus Books.

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย*

POLITICS AND GOVERNANCE IN DEMOCRACY

สมภพ ระวังทุกข์

Sompop Rangubtook

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: kprungkit@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 มิถุนายน 2566; วันแก้ไขบทความ 26 มิถุนายน 2566; วันตอบรับบทความ : 26 มิถุนายน 2566

Received 11 May 2023; Revised 26 June 2023; Accepted 26 June 2023

บทคัดย่อ

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งซึ่งพลเมืองเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและเลือกผู้ปกครองซึ่งทำหน้าที่ออกกฎหมาย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ การตัดสินใจผู้ใดเป็นพลเมืองบ้างและการแบ่งปันอำนาจในหมู่พลเมืองเป็นอย่างไรนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลาและแต่ละประเทศเปลี่ยนแปลงในอัตราไม่เท่ากัน นอกจากการเลือกตั้งแล้ว ความคิดที่เป็นรากฐานของประชาธิปไตย ได้แก่ เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด การไม่แบ่งแยกและความเสมอภาค สิทธิพลเมือง ความยินยอม สิทธิในการมีชีวิตและสิทธิฝ่ายข้างน้อย นอกจากนี้ ประชาธิปไตยยังทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนและแบ่งอำนาจจากกลุ่มคนมาเป็นชุดกฎหมายแทน

* สมภพ ระวังทุกข์. (2566). การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 1(3), 35-46.

Sompop Rangubtook. (2023). Politics and Governance in Democracy. Modern Academic Development and Promotion Journal. 1(3), 35-46.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2023.21>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/about/editorialTeam>

คำสำคัญ: การเมือง, การปกครอง, ประชาธิปไตย

Abstract

Democracy is a type of government in which citizens own sovereignty and elect rulers who make laws. Citizens may exercise their powers themselves or through representatives elected to exercise power on their behalf. Deciding who is a citizen and how power is shared among citizens changes over time and each country changes at different rates. In addition to the election The fundamental idea of democracy is freedom of assembly and speech. Inclusion and equality, civil rights, consent, right to life, and minority rights. Democracy also makes all parties aware of their interests and delegates power from the people to a set of rules instead.

Keywords: Politics, Government, Democracy

บทนำ

คำว่าประชาธิปไตย เป็นทั้งอุดมคติและระบบการเมืองอย่างหนึ่ง ประชาธิปไตยจึงเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชนของประเทศต่างๆนำไปใช้ในการปกครองประเทศของตน ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองในอุดมคติที่สังคมส่วนมากพยายามยึดถือเป็นหลักในการบริหารประเทศ และเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลของตน ประชาธิปไตยจึงเป็นรูปแบบการปกครองอย่างหนึ่งที่ยึดหลักว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เป็นการปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน การปกครองแบบนี้ ถือว่าอำนาจหน้าที่อันชอบธรรมในการปกครองประเทศ จะต้องมาจากประชาชน หรือได้รับความยินยอมจากประชาชน ทั้งนี้จะต้องมีวิธีการต่างๆ ที่จะให้บรรลุหลักการดังกล่าวด้วยการกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั้นโดยตรงหรือโดยวิธีอ้อม เช่น เลือกคนอื่นเป็นผู้แทนในการใช้อำนาจนั้น ยิ่งกว่านี้ประชาธิปไตยยังมีความมุ่งหมายในการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมอีกด้วย ไม่ใช่เพื่อผู้มีอำนาจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลักการ วิธีการ และความมุ่งหมายที่ผูกพันอยู่กับประชาชนอยู่เสมอ

Citation:

ประการแรก การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือหลักว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ กล่าวคือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการออกกฎหมาย โดยผ่านสภานิติบัญญัติ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร โดยผ่านฝ่ายบริหาร และประชาชนใช้อำนาจตุลาการ โดยผ่านศาล ตามโครงสร้างแห่งความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่างๆ ทั้งนี้การใช้อำนาจนั้นอาจกระทำโดยตรง เช่น การชุมนุมของชาวเอเธนส์โบราณ เพื่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือโดยวิธีอ้อม เช่น การใช้ระบบผู้แทนหรือการมอบอำนาจก็แล้วแต่จะกำหนดกันอย่างไรของสังคมหนึ่งๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการปกครองแบบนี้อำนาจในการออกกฎหมาย อำนาจในการปฏิบัติตามกฎหมายและอำนาจในการตีความกฎหมาย จะต้องได้มาจากความยินยอมของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใช้อำนาจจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนและเป็นผู้ให้บริการประชาชน

ประการที่สอง การปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องมีวิธีการ คือต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้นำฝ่ายต่างๆ รวมทั้งมีวิธีการควบคุมการใช้อำนาจของผู้นำเหล่านั้น จึงเป็นเรื่องของการกำหนดระเบียบปฏิบัติต่างๆเกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจตัดสินใจตกลงใจตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การมีรัฐธรรมนูญ การมีการเลือกตั้งโดยเสรี การมีพรรคฝ่ายค้าน การปกครองโดยเสียงข้างมาก และการคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย เป็นกลไกทางการเมืองที่เป็นเรื่องของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของสถาบันทางการเมือง เพื่อให้ประชาธิปไตยมีลักษณะเป็นการปกครองโดยประชาชนมากที่สุด

ประการที่สาม ประชาธิปไตยเป็นระบบที่มีความมุ่งหมายในการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวม มากกว่าการมีแต่หลักการและวิธีการ เพราะถ้าขาดลักษณะของการปกครองที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมของผู้ปกครองแล้ว ประชาธิปไตย หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็จะหมดคุณค่าสำหรับยึดถือ เพราะเรามองที่พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้นำที่ต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน

ดังนั้น ประเทศใดจะได้ชื่อว่ามีระบอบประชาธิปไตยได้จริงๆ ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ประการ คือมีทั้งหลักการ วิธีการ และความมุ่งหมาย ที่เป็นประชาธิปไตย จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งมิได้ การปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงมีลักษณะเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ทั้งนี้ ประชาธิปไตยมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน โดยประชาธิปไตยแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ประเภทแรกเริ่มปรากฏขึ้นในนครรัฐกรีกโบราณบางแห่งช่วงศตวรรษที่ 5

ก่อนคริสตกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครรัฐเอเธนส์ เรียก ประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งพลเมืองทุกคนมีสิทธิพิจารณาถ้อยแถลงและวินิจฉัยกฎหมาย ประเภทที่สองเป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน โดยสาธารณะออกเสียงในการเลือกตั้งและเลือกผู้แทนตนไปทำหน้าที่ในรัฐสภา เช่น ระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดี (James Penny, 1884: 12-13) สำหรับประชาธิปไตยเสรีนิยมซึ่งเป็นประชาธิปไตยที่พบกันแพร่หลายนั้น การใช้อำนาจของฝ่ายข้างมากจะอยู่ภายใต้กรอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่รัฐธรรมนูญมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายข้างมาก กับทั้งคุ้มครองสิทธิของฝ่ายข้างน้อย ซึ่งพลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิบางประการ เช่น เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด (Watkins, Frederick, 1970) การวินิจฉัยสั่งการส่วนใหญ่ใช้การถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่บางอย่างใช้คะแนนเสียงข้างมากพิเศษหรืออาจถึงขั้นเสียงเอกฉันท์ เพื่อให้ประเด็นที่ละเอียดอ่อนมีความชอบธรรมมากขึ้น ถึงแม้ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ในโลกใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม แต่กระบวนการบางอย่างยังเป็นประชาธิปไตยทางตรง เช่น การลงประชามติ การเลือกคณะลูกขุนในศาล การเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นต้น นอกจากนี้ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2564: 225) ยังได้อธิบายทฤษฎีของ Dahl ว่าเน้นเรื่องกระบวนการในการควบคุมผู้นำ โดยกล่าวว่าระบอบประชาธิปไตยคือ การปกครองที่อำนาจอยู่ในกำมือของบุคคลหลายๆ กลุ่ม การที่จะบรรลุถึงเป้าหมายของการปกครองในเรื่องเสรีภาพและความเสมอภาค จะต้องมิเอนไขที่จำเป็นในกระบวนการปกครองและในสังคม คือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยเสรี คะแนนเสียงต่างๆ มีน้ำหนักเท่ากัน ฝ่ายชนะคือผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุด การมีโอกาสใส่สิ่งที่ถือว่าดีกว่าเข้าไปในทางเลือกต่างๆ ที่เสนอมา และการมีข้อมูลเช่นเดียวกันเกี่ยวกับทางเลือกเหล่านั้น ตัวแบบดังกล่าวนี้สามารถนำไปวัดหรือประเมินระดับแห่งการเป็นประชาธิปไตยในสังคมได้

ในส่วนของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากการมีผู้ปกครองคนเดียวคือพระมหากษัตริย์ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยคณะราษฎรได้ยึดอำนาจจากรัชกาลที่ 7 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 การเมืองการปกครองไทยจึงได้นำเอาการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 โดยการหยิบยืมรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศอังกฤษมาใช้ในการปกครองบ้านเมืองตลอดมา ซึ่งมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเรียกว่ารัฐธรรมนูญและถือเป็นกฎหมายสูงสุด ปัจจุบันเป็นฉบับที่ 20 คือรัฐธรรมนูญ 2560 บัญญัติให้มีสถาบันทางการเมืองประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติได้แก่องค์กรรัฐสภาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารคือรัฐบาล ฝ่ายบริหารได้แก่รัฐบาลซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า รวมทั้งองค์การของรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมาย และฝ่ายตุลาการได้แก่องค์กรศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมบังคับให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีองค์กรอิสระได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งองค์การตามรัฐธรรมนูญ คือองค์กรอัยการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

ความหมายของการเมืองการปกครอง

การเมือง (Politics) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจ หรือเรื่องเกี่ยวกับการแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ของสังคม ซึ่งมีรากศัพท์จากภาษากรีกว่า polis อันหมายถึงกิจกรรมที่กระทำในเมืองใหญ่ ซึ่งในที่นี้มีลักษณะตามแบบนครรัฐ (Citystate) ของกรีกยุคโบราณเท่านั้นคำว่า polis ยังหมายถึง “สำหรับ” หรือ “เกี่ยวกับ” พลเมือง (Citizen) (Heywood, 2007 : 5)

ความหมายโดยทั่วไปของการเมือง มี 4 ประการดังต่อไปนี้

1. ศิลปะในการปกครอง (Art of Government) ตามนิยามของเดวิด ฮีส์ตัน การเมืองหมายถึงการที่รัฐใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรหรือแจกแจงคุณค่าต่าง ๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (The authoritative allocation of values to society) (Joseph, 2013: 8) นิยามนี้หมายความว่ารัฐต้องเป็นตัวกลางในการปฏิบัติต่อพลเมืองที่ตนปกครองอย่างมีศิลปะ คือสามารถตอบสนองประโยชน์หรือทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดต่อกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างยุติธรรมทั่วถึง เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอย่างสงบสุข อันสอดคล้องกับแนวคิดพหุนิยม (Pluralism) ดังนั้นการเมืองและการปกครองจึงมีความหมายอย่างเดียวกันหากเราให้คำนิยาม

ของการปกครองคือการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของรัฐต่อประชาชน ดังนั้นในความหมายนี้การเมืองจึงมีความหมายเดียวกับการปกครอง

2. กิจกรรมที่ทำในสาธารณะ (Public affairs) นิยามของการเมืองแบบนี้ถือได้ว่า นิยามแบบเก่าที่มีการแบ่งแยกขอบเขตของสังคมออกเป็นสาธารณะ (Public) และส่วนบุคคล (private) ตามนิยามเช่นนี้ การเมืองจะถูกวางกรอบไว้ที่องค์กรทางการเมืองดังที่เข้าใจในปัจจุบันเช่น รัฐบาล รัฐสภา ศาล ระบบราชการ ฯลฯ เป็นหลักส่วนองค์กรและกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนเช่นสหภาพ วงการธุรกิจ สถาบันครอบครัวกิจกรรมทางศาสนา ฯลฯ จะไม่ถูกจัดว่าเป็นเรื่องการเมืองถึงแม้แนวคิดเช่นนี้ยังคงมีอิทธิพลต่อความคิดของคนทั่วไปอยู่จนถึงปัจจุบันแต่ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างดังเช่นตั้งแต่ทศวรรษที่ 70 นักสตรีนิยม (feminist) ได้เห็นว่าเรื่องส่วนตัวอย่างเช่นเพศเป็นเรื่องทางการเมือง (Personal is political) นั่นคือความเป็นผู้หญิงถูกสร้างผ่านโครงสร้างทางอำนาจโดยผู้ชาย ขบวนการประชาสังคมอย่างเช่นกลุ่มเพื่อสิทธิสตรีและขยายความไปถึงกลุ่มอื่นเช่นพวกกรักร่วมเพศจึงได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดขบวนการประชาสังคมที่ต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิให้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคม

3. การประนีประนอมและการหาฉันทมติร่วมกัน (Compromise and Consensus) ตามแนวคิดของกลุ่มพหุนิยม (Pluralism) การเมืองหมายถึงการเจรจาและพูดคุยกันเพื่อหาทางประนีประนอมและเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (Shively, 2008: 10-13)

ดังนั้น การเมืองในนิยามเช่นนี้ย่อมไม่ได้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือทำให้สังคมเจริญรุ่งเรืองในระยะเวลานานสืบเพราะการเจรจาของคนหลายกลุ่มเต็มไปด้วยความซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการหาทางออกร่วมกันนิยามเช่นนี้จึงกระทำได้ในประเทศ ที่เป็นประชาธิปไตยที่มีความอดทนต่อความหลากหลายทางความคิด ดังในอเมริกาและยุโรปตะวันตก แต่ไม่เป็นที่นิยมหรือประสบความสำเร็จในประเทศที่คุ้นเคยกับการปกครองเผด็จการซึ่งมุ่งใช้อำนาจในการควบคุมเสรีภาพและสิทธิการแสดงออกของพลเมืองตน

4. อำนาจ (power) การเมืองยังหมายถึงอำนาจอันหมายถึงสิ่งที่ทำให้บุคคลหนึ่งสามารถบังคับให้อีกบุคคลหนึ่งกระทำตามหรือไม่กระทำตามที่ตัวเองต้องการได้อันมีผลต่อพลเมืองในด้านดังต่อไปนี้

4.1 การตัดสินใจ (Decision making) การเมืองในมิติอำนาจของรัฐที่มีต่อการตัดสินใจของประชาชนมีดังต่อไปนี้

4.1.1 กำลังบังคับ (Coercive force) หมายถึงการที่ผู้มีอำนาจคือรัฐสามารถบังคับให้ผู้อยู่ใต้อำนาจคือประชาชนปฏิบัติตามนโยบายที่ตนวางไว้โดยใช้ผ่านตำรวจและทหาร

4.1.2 ข้อตกลงร่วมกัน (Consensus) เช่นประชาชนยอมรับว่าต้องมอบสิทธิและเสรีภาพในระดับหนึ่งให้กับรัฐบาลประชาชนต้องตัดสินใจระงับการโต้เถียงตามนโยบายหรือกฎหมายที่รัฐได้วางไว้ให้แม้ยังไม่ถูกการใช้อำนาจบังคับ

4.1.3 หน้าที่ ความซื่อสัตย์ พันธะ (Duty loyalty and commitment) การเมืองในมิตินี้ยังหมายถึงการที่รัฐมีอำนาจบังคับให้พลเมืองต้องปฏิบัติตามรัฐผ่านคุณค่าดังกล่าวเช่นพลเมืองมีหน้าที่ต้องจงรักภักดีต่อรัฐและมีพันธะ คือทำประโยชน์ให้กับรัฐ หรือการเป็นคนชาติใดก็ต้องซื่อสัตย์ต่อชาตินั้นโดยการไม่บอกข้อมูลสำคัญของประเทศแก่คนต่างชาติ

4.2 กำหนดวาระทางการเมือง (Agenda setting) สำหรับการเมืองในแง่มุมนี้ รัฐมีอำนาจสามารถกำหนดว่าเรื่องใดควรเป็นหรือไม่เป็นวาระทางการเมืองที่จะแจ้งให้ประชาชนทราบเพื่อมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อถ่วงถ่วงกันสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้รัฐมีอำนาจคือการควบคุมสื่อมวลชนในการนำเสนอวาระทางการเมืองนั้น อำนาจของรัฐจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบการปกครอง เช่น รัฐประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่จะนำเสนอทุกประเด็นให้สาธารณชนได้รับทราบแต่รัฐเผด็จการพยายามปิดบังประเด็นทางการเมืองเสียส่วนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งความล้มเหลวของการบริหารงานหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง และรัฐเผด็จการยังพยายามเน้นไปที่ความสำเร็จของรัฐบาลในบางประเด็นหรือการเน้นลัทธิบูชาบุคคลเช่นยกย่องบุคคลสำคัญคนใดคนหนึ่งเสียจนเกินความเป็นจริงดังเช่นสหภาพโซเวียตเน้นการยกย่องสตาลินอย่างมากเพื่อให้ประชาชนจงรักภักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์

4.3 ควบคุมความคิด (Thought control) การเมืองในแง่มุมนี้คือการที่รัฐมีอำนาจคือสามารถควบคุมและการปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับพลเมืองผ่านการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ของรัฐการควบคุมความคิดเช่นนี้เป็นสิ่งที่รัฐไม่ว่าประชาธิปไตยหรือเผด็จการล้วนแต่ใช้ในการควบคุมพลเมืองของตนแต่รัฐที่เป็นประชาธิปไตยนั้นอนุญาตให้มีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากโฆษณาชวนเชื่อได้ในขณะที่รัฐเผด็จการโดยเฉพาะเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จมักไม่เปิดโอกาสให้เท่าใดนักด้วยนิยามอันซับซ้อนของการเมืองเช่นนี้ย่อมทำให้วิชาการเมืองการปกครองเปรียบเทียบนั้นมีความซับซ้อนและประเด็นสำหรับการศึกษาอย่างมาก นอกเหนือไปจากการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ซึ่งมักมีลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะตัวแม้ว่าจะได้รับอิทธิพลทางการเมืองจากยุคโลกาภิวัตน์อย่างมากก็ตาม

ส่วนการปกครอง (Government) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อสร้างความเสมอภาค เป็นธรรมแก่สังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข หรือเพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การเมืองและการปกครองจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะการปกครองจำเป็นต้องอาศัยอำนาจคือการเมืองจึงจะสามารถดำเนินการได้สำเร็จ ดังนั้น การศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองจึงหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่ใช้อำนาจ และระเบียบกฎเกณฑ์การใช้อำนาจทางการบริหาร อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) หมายถึง อำนาจเด็ดขาดและเต็มที่ที่จะบัญญัติ บังคับ และตัดสินกฎหมายสำหรับภาครัฐและประชาชนภายในอาณาเขตของตนเอง คือ สามารถที่จะดำเนินกิจการภายในหรือภายนอกประเทศได้โดยอิสระ ไม่ถูกบังคับ ควบคุม หรือแทรกแซงโดยประเทศอื่น (พร เศรษฐีวุฒิ ปัญญาอิสกุล, 2564)

กล่าวโดยสรุป การเมืองการปกครอง การเมืองการปกครองหรือรัฐศาสตร์หรือศาสตร์แห่งรัฐ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Political Science เป็นคำศัพท์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการเมืองการปกครองโดยเฉพาะ นักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ทั้งหลายอาจจะแยกวิชาการนี้ออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ประการหนึ่งมีลักษณะเป็นศาสตร์ (Science) คือ เป็นความรู้ทางวิชาการด้านการเมืองการปกครอง ประการที่สองมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts) วิชา รัฐศาสตร์จึงกลายเป็นวิชาที่ประยุกต์เอาลักษณะที่เป็นศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกัน แล้วนำเอาวิชาการนี้มาใช้ปกครองประเทศ และในขณะเดียวกันวิชาการการเมืองการปกครองนี้อาจจะถูกบุคคลบางกลุ่มมองภาพในทางที่ไม่ดี

ความหมายและหลักการของระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) คือ ระบอบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ โดยอาศัยหลักการของการแบ่งแยกอำนาจ และหลักการที่ว่าด้วยความถูกต้องแห่งกฎหมาย ผู้ปกครองประเทศที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นเพียงตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจให้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนซึ่งระบอบการปกครองตนเองของประชาชน โดยผ่านการเลือกสมาชิกผู้แทนราษฎรไปบริหารและดูแลเรื่องกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่และโดยการตรวจสอบควบคุมดูแลของประชาชนโดยตรงหรือการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน เช่น การยื่นเสนอหรือแก้ไขกฎหมาย การยื่นถอดถอนนักการเมืองที่ประพฤติมิชอบ การแสดงความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์ การออกเสียงในการ

ทำประชามติระบอบนี้มีลักษณะเด่นอยู่คือการแข่งขันอย่างเสรีระหว่างกลุ่มหรือพรรคการเมืองต่างๆ เพียงเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนส่วนมาก

1. ความหมายของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ รากศัพท์มาจากคำว่า ประชา + อธิปไตย คือ ประชาชน + อำนาจสูงสุด คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุด ซึ่งประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ประธานาธิบดีคนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นวิธีการในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

2. การปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- (1) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง
- (2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงหรือโดยอ้อม
- (3) เป็นการปกครองที่ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลจะต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่น้อย
- (4) ยึดถือเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครอง ในขณะเดียวกันก็เคารพเสียงข้างน้อย

(5) ประชาชนมีความเสมอภาคกัน และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด

(6) ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

3. หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดมั่นหลักการขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- (1) การยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญา มีเหตุผล
- (2) ยอมรับว่าทุกคนมีอิสระและเสรีภาพ
- (3) การยอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
- (4) อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน

(5) อำนาจปกครองของรัฐบาลเกิดขึ้นจากความยินยอมของประชาชนผู้ถูกปกครอง โดยมีวิธีการแสดงความยินยอมต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ การใช้สิทธิเลือกตั้ง

(6) ประชาชนมีสิทธิในการคัดค้านหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด หากว่ารัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงคะแนนเสียงให้พรรคฝ่ายค้านเมื่อมีการเลือกตั้ง การเข้าชื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรี

4. กติกาประชาธิปไตย มีดังนี้

- (1) การเลือกตั้งโดยเสรี เพื่อกำหนดบุคคลที่จะรับมอบอำนาจในการปกครองการบริหาร
- (2) การให้สิทธิคัดค้านอย่างมีเหตุมีผลและบริสุทธิ์ใจ
- (3) การให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
- (4) มีวินัยและเคารพกฎหมาย
- (5) ตัดสินปัญหา โดยเสียงข้างมากและยอมรับความสำคัญของเสียงข้างน้อย
- (6) การมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (7) การมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

5. รูปแบบประชาธิปไตย แบ่งออกได้เป็นสองรูปแบบ ดังนี้

5.1 ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct democracy) ประชาธิปไตยโดยตรงเกิดขึ้นในชุมชนเล็ก ๆ เช่น ในสมัยกรีกโบราณ ซึ่งสามารถเรียกประชุมประชาชนได้ทุกคนและลงมติโดยการชูมือ

5.2 ประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้งตัวแทน (Representative democracy) เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภา ซึ่งประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้งตัวแทนมีสองระบบ คือระบบรัฐสภา ซึ่งมีประเทศอังกฤษเป็นแม่แบบ และระบบประธานาธิบดี ซึ่งมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแม่แบบ ลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งตัวแทน มีดังนี้

- (1) มีพรรคการเมืองเสนอนโยบายให้ประชาชนเลือก
- (2) มีการเลือกตั้ง
- (3) มีการใช้สิทธิออกเสียงโดยประชาชน

(4) มีรัฐบาลที่มาจากเสียงส่วนใหญ่ของผู้แทนราษฎร

กล่าวโดยสรุป ระบบประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นวิธีการในการดำเนินการชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน มีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

สรุป

การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้นั้นต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาทั้งระบบ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ประชากร ให้มีเสถียรภาพ รวมทั้งต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น ด้านการเมืองต้องเสริมสร้างระบบการเมือง รัฐบาลต้องมีนโยบายการบริหารและพัฒนาประเทศให้ครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนอย่างรอบด้าน โดยสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึก มีความรู้ เห็นคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย ด้านเศรษฐกิจ ต้องพัฒนาเศรษฐกิจโดยรัฐบาล ต้องบริหารให้มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น การกระจายรายได้เท่าเทียมกันและส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และด้านสังคมต้องให้การศึกษาระดับพื้นฐานแก่ประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยประชาชนนั้นนับได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อมในรูปแบบของการร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมดำเนินการ ทุก ๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งต้องเพิ่มการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนด้วย ทั้งนี้รัฐบาลสามารถนำความคิดเห็นความต้องการของประชาชนไปประกอบ การพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเพื่อเป็นการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยมีความก้าวหน้าและพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2564). *รัฐศาสตร์ ทฤษฎี แนวคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางวิเคราะห์การเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรเศรษฐีวดี ปัญญาอิสกุล. (2564). *ความหมายการเมืองการปกครอง*. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2565 จาก <https://sites.google.com/site/pisitsuriyachan/1-1-khwam-hmay-karmeuxng-kar-pkhrxng/1-1-khwam-hmay-karmeuxng-kar-pkhrxng>

Heywood. (2007). *Politics*. (3rd ed.). New York: Palgrave macmillan.

James Penny. (1884). *Public Policy – Making : Introduction*. 2nd. New York : Houghton Mifflin Company.

Shively, W .P. (2008). *Power & choice: An introduction to political science*. (11th ed.). Boston: McGraw–Hill.

Watkins, Frederick. (1970). *Democracy*. Encyclopædia Britannica : William Benton.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความหนังสือแก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปแบบความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยที่ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้

5.1 ภาพปกหนังสือ

5.2 แปลจากหนังสือ:

5.3 ผู้เขียน:

5.4 ผู้แปล:

5.5 สำนักพิมพ์:

5.6 ปีที่พิมพ์:

5.7 จำนวนหน้า:

- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content)
- 8) บทวิจารณ์
- 9) สรุป (Conclusion)
- 10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนสแตนต์อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร

วิญญาณนี้จักเป็นอิตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาหาร” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณทวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควงศ์. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). *วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว*. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ / จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). *กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation* เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 .* เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49* (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงาน*

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เกษภา ผาทอง. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ ธิ์ผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัด มหาสารคาม. ใน *รายงานการวิจัย*. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และ วัฒนธรรม*, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าจวนจระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธ ธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). *รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการ คัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเตอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). *ศิลปะการแห่งโนราห์*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารวารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่ ได้ที่ <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/about> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : journalacademicpromotion@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความ

แก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสิ่งคัลบที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1.....(16 pt).....

2.....(16 pt).....

3.....(16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....ระบุรูปแบบของการวิจัย.....ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง.....การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....การเก็บรวบรวมข้อมูล.....การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt)....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt). อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์..ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร. สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบุนองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย.สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล.พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ.เข้าใจ
ง่าย.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt)สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้.....รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) บริบท ความหมาย ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

...(16.pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

...(16.pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผานการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยรณ ที่ สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อาจอิงถามี)

จุดเด่น

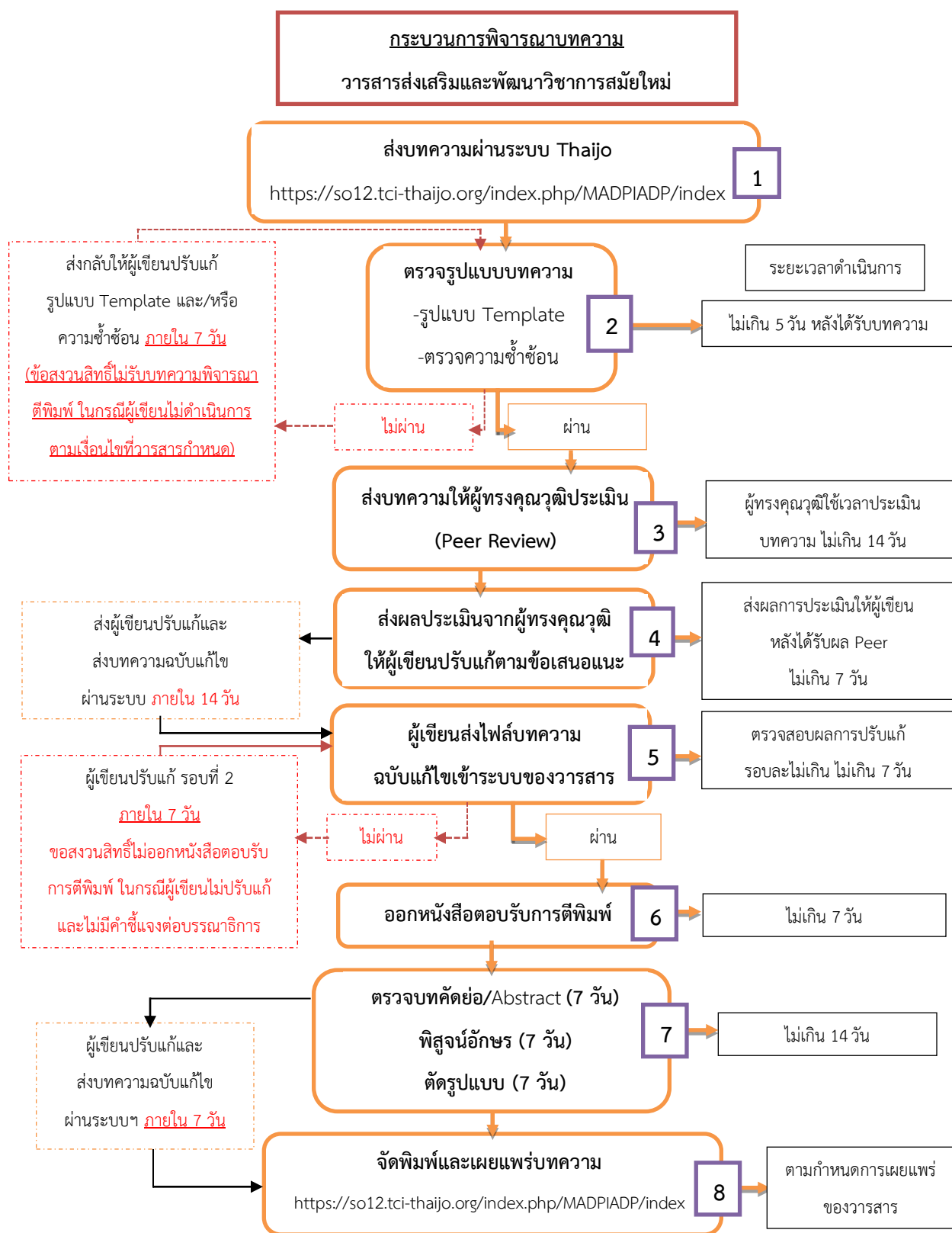
จุดด้อย

สรุป (18 pt)

(16.pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ สะทอนคุณค่า การนำไป ใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นขอมাত্রา ไม่เอียง ไมหนา ไมแทรกภาพโมเดล สะทอนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)